

Technická univerzita v Liberci

---

**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ**

**Katedra:** Geografie  
**Studijní program:** Specializace v pedagogice  
**Studijní obor** Geografie se zaměřením na vzdělávání  
**(kombinace):** (geografie – humanitní studia)

**ZÁPADNÍ KRKONOŠE A TURISMUS**  
**THE WESTERN GIANT MOUNTAINS AND TOURISM**

**Bakalářská práce:** 10-FP-KGE-15

**Autor:**  
Michaela ZAMLAROVÁ

**Podpis:**

---

**Adresa:**  
Kotíkova 213  
509 01, Nová Paka

**Vedoucí práce:** doc. RNDr. Alois Hynek , CSc.

**Konzultant:**

**Počet**

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
68	2	6	5	23	0

V Liberci dne: 15. 4. 2010

**TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI**  
**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ**  
Katedra geografie

**ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE**  
**(pro bakalářský studijní program)**

pro (kandidát):                      Michaela Zamlarová  
adresa:                                      Kotíkova 213, Nová Paka 509 01  
studijní obor (kombinace):      Ge - Hu  
Název BP:                                      KRKONOŠE A TURISMUS  
Název BP v angličtině:              THE GIANT MOUNTAINS AND TOURISM  
Vedoucí práce:                      doc. RNDr. Alois Hynek , CSc.  
Konzultant:  
Termín odevzdání:                      květen 2010

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne

---

děkan

---

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): \_\_\_\_\_

Datum: \_\_\_\_\_

Podpis: \_\_\_\_\_

Název BP:	KRKONOŠE A TURISMUS
Vedoucí práce:	doc. RNDr. Alois Hynek , CSc.
Cíl:	Provést rozbor, hodnocení a možný vývoj turismu v Krkonoších
Požadavky:	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Historie turismu v Krkonoších + významná místa</li> <li>2. OOP + význam turismu v Krkonoších (klady X zápory)</li> <li>3. Krkonoše v médiích, dostupnost informací + výsledky dotazníku na téma: Co vím o Krkonoších</li> <li>4. Usedlíci X zprostředkovatelé služeb ve městě Harrachov</li> <li>5. Osobní terénní průzkum. Trasa: Špindlerova bouda-cesta Holmanka-Weberova cesta-Luční bouda</li> </ol>
Metody:	<p>Konstrukce geografických dat: oficiální/neoficiální/imaginativní zdroje, rozhovory s lidmi, pozorování, participace a etnografie</p> <p>Konstrukce geografických interpretací: prosívání/třídění, výpočty, vysvětlení, porozumění, reprezentace</p>
Literatura:	<p>FLOUSEK, Jiří. Krkonoše - příroda, historie, život. 1. vyd. Praha: Baset, 2007. 863 s.</p> <p>POKORNÝ, Petr. Liberec, Jizerské hory, Západní Krkonoše. 1. vyd. Praha: Jan Vašut, 2005. 126 s.</p> <p>KLIMEŠ, Pavel. Krajina Krkonoš v proměně století. 1. vyd. Horní Maršov: Veselý výlet, 2007. 304 s.</p> <p>TUREK, Jakub. Krkonoše : 31 tipů, kam na výlet. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 117 s.</p> <p>GALVASOVÁ, I. et al. 2008: Průmysl cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 262 s</p>

## **Prohlášení**

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 15. 4. 2010

Michaela Zamlarová

---

## **Poděkování**

Touto cestou bych chtěla poděkovat především vedoucímu mé bakalářské práce, panu doc. Aloisi Hynkovi za cenné připomínky a názor a jeho podporu při zpracování této práce.

Ráda bych také poděkovala pracovníkům Městského úřadu v Harrachově za poskytnuté informace a vstřícnost a obyvatelům města Harrachov za jejich čas a přínosné názory.

Zároveň děkuji i své rodině, jmenovitě především Radce Bališové Zamlarové, za veškerou pomoc a podporu v tomto náročném období.

# **ZÁPADNÍ KRKONOŠE A TURISMUS**

Michaela ZAMLAROVÁ      BP-2010      Vedoucí BP: doc. RNDr. Alois Hynek, CSc.

## **Anotace**

Cílem práce je shrnutí poznatků o regionu západní Krkonoše z hlediska cestovního ruchu. Struktura je vedena od předpokladů vývoje a historie turismu, přes jeho vliv na přírodu a společnost, k současné nabídce a propagaci. Díky provedenému rozboru bylo možné zhodnotit silné a slabé stránky území pro následující vývoj turismu.

### **Klíčová slova:**

- cestovní ruch, turismus
- národní park, ochrana přírody
- západní Krkonoše

## **Summary**

The aim of the thesis is an overview of the findings for the western Giant Mountains (Krkonoše) region in terms of tourism. The structure is guided by the conditions and history of tourism, through its impact upon the nature and society and main purpose is to present the tourism choice and promotion. Thanks to the analysis carried out to evaluate the strengths and weaknesses there is a possibility for the next development of tourism.

### **Keywords:**

- tourism
- the National Park, conservation of nature
- the western Giant Mountains

## **Zusammenfassung**

Das Ziel dieser Arbeit ist die Erkenntnisse von der Region des westlichen Riesengebirges aus der Sicht des Tourismus zusammenzustellen. Die Arbeit ist von den Hypothesen der Entwicklung und der Geschichte von Tourismus, über seinen Einfluss auf die Natur und die Gesellschaft, bis zu dem gegenwärtigen Angebot und der Werbung aufgebaut. Aufgrund von der durchgeführten Analyse war möglich die Stärken und Schwächen des Gebiets für die folgende Entwicklung des Tourismus zu bewerten.

### **Schlüsselwörter:**

- Der Tourismus
- Der Nationalpark, der Naturschutz
- Das westlichen Riesengebirge

## Obsah:

<b>Úvod.....</b>	<b>10</b>
<b>1. Krkonoše a turismus.....</b>	<b>12</b>
1.1. Definování cestovního ruchu.....	12
1.2. Předpoklady území pro rozvoj cestovního ruchu.....	13
1.2.1. Přírodní předpoklady.....	14
1.2.2. Kulturní předpoklady.....	16
1.3. Základní charakteristika západních Krkonoš.....	17
1.3.1. Významná místa .....	17
<b>2. Historie turismu v Krkonoších.....</b>	<b>20</b>
2.1. Počátky využívání a osídlení Krkonoš.....	20
2.2. Faktory rozvoje cestovního ruchu na území Sudet.....	21
2.3. Historie letní turistiky.....	22
2.4. Historie zimní turistiky.....	23
2.4.1. Jilemnice jako kolébka českého lyžování.....	23
<b>3. Turismus versus ochrana přírody.....</b>	<b>25</b>
3.1. Vliv cestovního ruchu na okolí.....	25
3.2. Správa Krkonošského národního parku.....	26
3.3. Historie ochrany.....	27
3.3.1. Začátky turismu a jeho dopady.....	27
3.4. Negativní dopady lidských sídel.....	29
3.5. Ochrana před synantropizací.....	31
3.6. Hlavní omezení cestovního ruchu.....	32
3.6.1. Krkonošský národní park.....	32
Péče o nelesní ekosystémy .....	35
3.6.2. Biosférická rezervace.....	35
3.6.3. Natura 2007.....	36
<b>4. Podnikatelé versus residentí ve městě Harrachov.....</b>	<b>37</b>
4.1. Vliv cestovního ruchu na společnost.....	37
4.2. Krátce z historie města.....	38
4.3. Přírodní bohatství.....	39
4.4. Kulturní bohatství.....	40
4.5. Současný cestovní ruch ve městě Harrachov.....	41
4.5.1. Zimní sezóna.....	42
4.5.2. Letní sezóna.....	42
4.5.3. Tradice a slavnosti.....	42
4.6. Podnikatelská aktivita.....	43
4.7. Výsledky průzkumu mezi residenty a podnikateli.....	47
<b>5. Krkonoše v médiích.....</b>	<b>48</b>
5.1. Porovnání propagace.....	48
5.1.1. Jilemnice.....	49
5.1.2. Benecko.....	50
5.1.3. Rokytnice nad Jizerou.....	52
5.1.4. Harrachov.....	54
5.2. Informovanost klientely.....	55
<b>6. Turistická infrastruktura západních Krkonoš .....</b>	<b>57</b>
6.1. Cykloturistické trasy.....	57



6.2. Naučné a exkurzní stezky.....	58
6.3. Lyžařské turistické trasy a závodní běžecké tratě.....	59
6.4. Lanovky, vleky a sjezdovky.....	59
6.4.1. Harrachov.....	59
6.4.2. Rokytnice nad Jizerou.....	60
6.4.3. Paseky nad Jizerou.....	60
6.4.4. Jablonec nad Jizerou.....	61
6.5. Osobní terénní průzkum.....	61
<b>Závěr.....</b>	<b>65</b>
<b>Seznam literatury.....</b>	<b>66</b>
<b>Další zdroje.....</b>	<b>67</b>
<b>Seznam obrázků.....</b>	<b>68</b>
<b>Seznam tabulek.....</b>	<b>68</b>
<b>Seznam grafů.....</b>	<b>68</b>

## Úvod

Prvními kroky při vypracování této bakalářské práce bylo vyhledání vhodných zdrojů pro její zpracování. Výbornou pomůckou byly Program rozvoje cestovního ruchu turistického regionu Krkonoše a Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje vypracované firmou GaREP (společnost pro regionální ekonomické poradenství) v roce 2002 a 2003. Podstatným zdrojem byla také Správa KRNAP a její oficiální webové stránky. Informace o městě Harrachov byly čerpány především z městské kroniky a Strategického programu rozvoje města Harrachov z roku 2009. Velkým přínosem byli i samotní pracovníci městského úřadu. Jako další zdroj byla použita literatura o Krkonoších, především tedy velice obsáhlá encyklopedie Krkonoše. Příroda, historie, život (Flousek a kol., 2007), na které se podílela řada českých i polských autorů. Další důležitou publikací byla Průmysl cestovního ruchu (Galvasová a kol., 2008) či Hory a nížiny (Demek, Mackovčín a kol., 2006). Při práci byly také využívány oficiální webové stránky měst a Libereckého kraje, z kterých byly získány statistické údaje na tvorbu map. V poslední řadě byly získány informace z vlastního terénního průzkumu.

Po získání vhodných zdrojů bylo jasné, že bude nutné upravit region, kterému se budeme věnovat. Musí být zdůrazněno, že Krkonoše jsou rozsáhlé a na vymezení dosti komplikované území. Z hlediska orografického mají jiné hranice, než jsou hranice národního parku. Z geologického hlediska nejsou Krkonoše zcela samostatné a z administrativního hlediska jsou rozděleny na polské a české Krkonoše. V České republice dále dochází k dělení na Krkonoše v Královéhradeckém kraji a v kraji Libereckém. Pro práci takového rozsahu jsou celé Krkonoše dosti obsáhlé. Proto se muselo rozhodnout o konkrétnějším území. Většina dokumentů a prací se věnuje východním Krkonošům. A přitom se většina historicky významných kroků, při rozvoji turismu i ochrany přírody, odehrály na území Krkonoš západních. V rámci Libereckého kraje máme také pocit, že se více upřednostňuje CHKO Jizerské hory. Krkonoše nejsou ale o nic méně důležité. Po dohodě s vedoucím práce se tedy dospělo k rozhodnutí, že bude tato práce zaměřena na území západních Krkonoš, tedy Krkonoše v Libereckém kraji.

Kvůli poupravenému tématu musela být také pozměněna a doplněna osnova. Dalšími důvody byla i přehlednost a vhodnější struktura práce. Viz následující.

První kapitola je zaměřena na vymezení cestovního ruchu a na přírodní a kulturní předpoklady Krkonoš pro jeho rozvoj. Jsou zde zhodnoceny hlavní silné stránky Krkonoš a atraktivní místa jejich západní části. V následující kapitole je rozebráno postupné využívání tohoto pohoří člověkem, faktory rozvoje cestovního ruchu Sudet i lišící se historie letní a zimní turistiky. Další kapitola je o vlivu cestovního ruchu a člověka na bohatství zdejší přírody. Jsou zde popsány negativní dopady a následně historie snah o její záchranu. Poté jsou popsány současné mantinely a omezení cestovního ruchu na tomto území. Následující kapitola je rozbořem cestovního ruchu a jeho vlivu na společnost ve městě Harrachov. Toto město je střediskem s největší podnikatelskou aktivitou v rámci kraje i celé ČR, což se projevuje ve spokojenosti i nespokojenosti místního obyvatelstva. Součástí jsou proto i výsledky osobního průzkumu mezi podnikateli a residenty. Předposlední kapitola je zaměřena na propagaci vybraných středisek rekreace a sportu západních Krkonoš v médiích. Je v ní srovnáno množství informací, nabízené zajímavosti a služby v turistickém průvodci, oficiálních stránkách města, turistické mapě a pořadu Panorama. Tato kapitola je ještě doplněna výsledky dotazníku zaměřeného na informovanost klientely a popularitu středisek. Poslední kapitola je zaměřena na nabídku turistické infrastruktury zkoumaného regionu, která je nakonec doplněna porovnáním turistických tras nejnavštěvovanějších míst Krkonoš v Libereckém a Královéhradeckém kraji.

# 1. Krkonoše a turismus

V dnešní moderní době již existuje vědní disciplína zabývající se cestovním ruchem. Po celém světě je cestovní ruch neodmyslitelnou součástí státní ekonomiky a stává se tak novým hospodářským odvětvím. S tím, jak se mění životní styl, jeho význam stále roste. Lidé více dbají na kvalitu svého života a cestovní ruch zažívá svůj rozkvět. A proto stále více ovlivňuje naše životy a prostředí, ve kterém žijeme.

## 1.1. Definování cestovního ruchu

Podle Galvasové a kol. (2008) je cestovní ruch poměrně mladým odvětvím, které zahrnuje širokou škálu různých činností a oborů. Je také rozsáhlým komplexem subjektů a jejich aktivit. Proto je obtížné jej jednoznačně definovat. Lidé ovšem znají cestovní ruch již odnepaměti, a tak svým způsobem chápou, co to znamená.

Zmíněná práce definuje cestovní ruch jako: „soubor vztahů a jevů, které vyplývají z cestování a pobytu osob, pokud s pobytem není spojeno trvalé usazení a vykonávání výdělečné činnosti.“ (GALVASOVÁ a kol., 2008, s. 18)

Dále uvádí, že z tohoto pojetí můžeme cestovní ruch rozdělit na:

### 1. Cestovní ruch „vlastní“

Což je „souhrn aktivit osob cestujících do míst mimo jejich obvyklé prostředí a pobývajících v těchto místech po dobu ne delší než jeden rok za účelem trávení volného času, podnikání či jiným účelem.“ (GALVASOVÁ a kol., 2008, s.18)

### 2. Cestovní ruch jako hospodářské odvětví

Tento typ je označován někdy jako „průmysl cestovního ruchu“, kterým se myslí souhrn specifických služeb, procesů a produktů spjatých s aktivitami cestujících osob. Pro tento typ užívá pojem „odvětví cestovního ruchu“ a jednoslovně je užíván pojem „turismus“.

Turismus je „souhrn veřejných a soukromých subjektů a organizací, které se podílejí na vývoji, produkci, distribuci, poskytování a marketingu produktů a služeb sloužících potřebám cestujících.“ (GALVASOVÁ a kol., 2008, s. 18)

Jak uvádí Galvasová a kol. (2008), cestovní ruch je závislý na přírodním i antropogenním potenciálu území, bez něhož by se nemohl rozvíjet. Proto by měl cestovní ruch vždy usilovat o udržitelnost území, na které je vázán.

„Za udržitelný cestovní ruch se považuje rozvoj cestovního ruchu založený na principu ekonomické prosperity, principu kulturně-sociální identity a principu ekologicky šetrného rozvoje.“ (GALVASOVÁ a kol., 2008, s. 20)

Můžeme snad říci, že udržitelný cestovní ruch funguje a spolu se zákony chráněných území udržuje Krkonoše stále v přijatelném stavu? Pravidla jsou dána a musí být únosná jak pro Krkonoše, tak pro jejich obyvatele. Krkonoše převážně trpí náporům návštěvníků, kteří ale tvoří hlavní příjmy této oblasti. Je zde zřetelný boj mezi zachováním přírody a obživou místních, což není jednoduché skloubit. Samotní aktéři si proto musí uvědomit cenné bohatství, které využívají. Musí ho chránit jak ve svém vlastním zájmu, tak pro druhé. To, jak budou Krkonoše vypadat za sto let, zapříčiní právě turismus.

## **1.2. Předpoklady území pro rozvoj cestovního ruchu**

V této části práce budu především využívat již zpracované poznatky z dokumentů Program rozvoje cestovního ruchu turistického regionu Krkonoše (2003) a Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (2002).

Krkonoše se staly turistickou oblastí již v 17. století a odstartovaly tak počátky evropské horské turistiky. Své prvenství si od té doby drží dodnes v mnoha směrech. Krkonoše patří v rámci České republiky mezi nejvýznamnější destinace zahraničních i domácích návštěvníků. Jsou turisticky nejnavštěvovanější horskou oblastí v České republice.

To, že jsou Krkonoše nejnavštěvovanějším regionem cestovního ruchu v České republice má své opodstatnění. V dnešní době se na přilákání návštěvníků podílí především přírodní bohatství a kulturní hodnoty regionu, vybavenost středisek, poskytované služby, různé sportovní či společenské akce aj. Hlavními důvody rozvoje cestovního ruchu jsou ale poloha a fyzicko-geografické předpoklady zkoumaného regionu.

### **1.2.1. Přírodní předpoklady**

- **Geologie a geomorfologie**

Krkonoše jsou velmi starým pohořím. Svému dnešnímu vzhledu vděčí horotvorným tektonickým pohybům v období mladších třetihor a nejstarších čtvrtohor. Působila zde převážně eroze a glaciální a periglaciální procesy, díky kterým se zde vyskytuje hojná pestrost tvarů reliéfu. Krkonoše jsou také jediným českým pohořím, které má v několika svých částech vysokohorský ráz.

Jak uvádí Demek, Mackovčín a kol. (2006), Krkonoše jsou členitá hornatina, která je složená z intenzivně zvrásněných proterozoických a prvohorních krystalických břidlic krkonošského krystalinika. Toto krystalinikum tvoří rozsáhlou klenbu, do jejíhož středu pronikly žuly krkonošsko-jizerského plutonu. Nacházejí se tu údolí přemodelována ledovci, a proto se zde hojně vyskytují tvary glaciální a periglaciální modelace jako jsou ledovcové kary a trogy, izolované skály, kryoplanační terasy aj.

- **Půdy**

Veškeré půdy v Krkonoších můžeme podle Pelíška (1974) seřadit do sedmi hlavních skupin půdních typů.

1. skupina podzolů: železité podzoly horské, humusoželezité podzoly horské, humusové podzoly horské a glejové podzoly.

2. skupina hnědých lesních půd: okrové lesní půdy, rezivé lesní půdy a čokoládově hnědé lesní půdy.
3. skupina šedých lesních půd: šedé lesní půdy horské.
4. skupina semiglejů: semiglejové půdy vysočin a horských poloh hlavně podél říčních toků.
5. skupina glejů: glejové horské půdy v nivních polohách nebo i na svazích.
6. skupina rašeliništních půd: rašeliništní půdy vrchovištního typu.
7. skupina mladých půd.

Dále zde Pelíšek (1974) popsal výškovou zonaci půd:

1. pásmo hydromorfních půd (podél vodních toků), 2. pásmo rezivých lesních půd v nadmořských výškách od 600-800 m do 1100-1200 m, 3. pásmo horských podzolů a rašeliništních půd v nadmořských výškách od 1100-1200 m do 1400-1500 m a 4. pásmo sutí a skal od 1400 m do 1600 m.

## • Vodstvo

Hydrograficky patří oblast Krkonoš do povodí řeky Labe, které náleží do úmoří Severního moře. K jeho významným přítokům ve východní části pohoří patří Bílé Labe, Malé Labe, Pilníkovský potok a Úpa s Malou Úpou a Ličnou. Západní část turistického regionu odvodňuje Jizera, která se vlévá mezi Čelákoviciemi a Brandýsem n. L. – Starou Boleslaví do Labe. Z významných přítoků můžeme uvést Mumlavu, Jizerku a Olešku. Pro krkonošské vodní toky je charakteristický velký spád, značné výkyvy vodní hladiny a balvanovitá řečiště s vodopády (např. Mumlavský, Pančavský, Labský aj.).

## • Klima

Podle vymezení klimatických oblastí od Quitta (1971) náleží Krkonoše do oblasti chladné. Větší část Krkonoš má podnebí chladných podoblastí CH7 a CH6. Pro tato podnebí je charakteristické velmi krátké až krátké, mírně chladné a vlhké léto. Dlouhé přechodné období s mírně chladným jarem a mírným podzimem. A dlouhá mírná až mírně vlhká zima s dlouhotrvající sněhovou pokrývkou. Vrcholové oblasti Krkonoš

spadají do podoblasti CH4, která se od podoblastí CH7 a CH6 odlišuje především podstatně chladnější zimou.

- **Biota**

V Krkonoších žije přes 1200 druhů cévnatých rostlin. Vyskytují se zde vzácné krkonošské endemity, mezi které patří např. zvonek krkonošský, jeřáb krkonošský, lomikámen pižmový a další. Také zde žije asi 300 druhů obratlovců a tisíce druhů bezobratlých živočichů. I mezi zástupci fauny jsou krkonošské endemity, např. jepice krkonošská, motýl huňatec žlutopásý či plž vřetenovka krkonošská.

Jsou zde vyvinuta čtyři vegetační pásma. Submontánní (podhorské) pásmo (400–800 m) s převahou listnatých a smíšených lesů. Montánní (horské) pásmo (800–1200 m) s převahou smrkových lesů. Subalpinské pásmo (1200–1450 m) s klečovými porosty, rašeliništi a loukami. A alpinské pásmo (1450–1602 m) charakteristické vyfoukávanými loukami, porosty mechů a lišejníků a rozsáhlými suťovými poli. Na náhorních planinách je typický výskyt rašelinišť. Velice významná jsou Pančavské a Úpské rašeliniště, která jsou zařazena mezi nejvýznamnější mokřady světa (Ramsarská úmluva).

### **1.2.2. Kulturní předpoklady**

Krkonoše mají výhodnou geografickou polohu v rámci střední Evropy. Nacházejí se na hranicích mezi Českou republikou a Polskem, zároveň však nejsou příliš vzdáleny od Spolkové republiky Německo. V zázemí Krkonoš se nachází několik významných sídelních aglomerací, které působí jako zdroj návštěvnosti. V Polsku jde zejména o aglomerace měst Wrocław, Legnica a Walbrzych. V Německu se jedná o aglomerační zóny kolem středisek Görlitz a Drážďany. A v České republice jsou pak Krkonoše blízké především pro obyvatele aglomerací Prahy, Hradce Králové (Pardubic), Liberce a řady dalších menších měst.



Co se týče kulturně historických památek, je jich nedostatek na území celého pohoří. Na území Libereckého kraje je jedna městská památková zóna ve městě Jilemnici. Původní městská zástavba a stavební památky byly zničeny roku 1646 švédskými vojsky a poté také požáry v letech 1788, 1803 a 1838. K nejvýznamnějším památkám zde patří novorenesanční zámek obklopený rozsáhlým parkem (dnes sídlo Krkonošského muzea a Kavánovy galerie), radnice s hranolovou věží a unikátními bicími hodinami, barokní kostel sv. Vavřince, barokní budova bývalého pivovaru či domky v tzv. Zvědavé uličce. Dále se zde nachází památková rezervace vesnického typu - Horní Štěpnice, které jsou součástí Benecka. Tato oblast je bohužel chudá na veřejnosti přístupné hrady a zámky (pouze zámek v Jilemnici). Naopak se zde v obcích vyskytují různá muzea a galerie. Můžeme navštívit například Muzeum skla v Harrachově, Hornické muzeum v Harrachově, Kavánovu galerii v Jilemnici, Vlastivědné muzeum ve Vysoké nad Jizerou aj.

### **1.3. Základní charakteristika západních Krkonoš**

Jak uvádí Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (2002), západní Krkonoše se na území Libereckého kraje rozkládají v severní části okresu Semily. Krkonoše jsou nejvyšším a nejznámějším pohořím v České republice. Nejvyšším vrcholem Libereckého kraje je hora Kotel (1 435 m). Hlavním hřebenem západních Krkonoš prochází státní hranice s Polskem. Na české straně mají Krkonoše mírnější charakter než na straně polské, kde strmě spadají do Jelenohorské kotliny. Na západě je pohoří odděleno od Jizerských hor Novosvětským průsmykem, na východě končí hranicemi Libereckého kraje obcemi Vítkovice, Benecko a Horní Branná.

#### **1.3.1. Významná místa**

**Kotel:** Kotel je nejvyšším vrcholem západních Krkonoš s nadmořskou výškou 1435 m. Jak uvádí Demek, Mackovčín a kol. (2006), Kotel je suk kupovitého tvaru nacházející se 3 km od Horních Míseček. Jsou zde zřetelné tvary glaciální a periglaciální modelace, kterým je především plochý vrchol nesoucí zbytky nejvýše

položené části zarovnaného povrchu. Je travnatý s menším kamenným mořem a polygonálními půdami. Jihovýchodní svah Kotle je skalnatý, nacházejí se zde Kotelní jámy (ledovcové kary), které mají pestrou horskou květenu.

V jihovýchodních svazích vrcholu Kotel se nachází Mechové jezírko, které je jediným zachovaným jezírkem ledovcového původu se zbytky morény v české části Krkonoš. Jezírko je bohužel nepřístupné, jak uvádí Program rozvoje cestovního ruchu turistického regionu Krkonoše (2003).

**Lysá hora:** V pojednání Demka, Mackovčina a kol. (2006) je Lysá hora výrazný kupovitý vrchol s nadmořskou výškou 1343,6 m. Je součástí okrsku Český hřbet a nachází se 3,5 km od Horní Rokytnice nad Jizerou. Na hoře se vyskytují klečové porosty a na jižních svazích jsou vybudovány lyžařské vleky a sjezdovky.

**Čertova hora:** Jak uvádí Demek, Mackovčin a kol. (2006), Čertova hora je suk kupovitého tvaru Vilémovské hornatiny s nadmořskou výškou 1020,5 m nacházející se 1 km od obce Harrachov. V jejích svazích jsou menší skalní výchozy a rozptýlené sutě, na kterých rostou smrkové porosty. Na severních a severovýchodních svazích hory se vyskytují skokanské můstky, sjezdové tratě, vleky a vysílač.

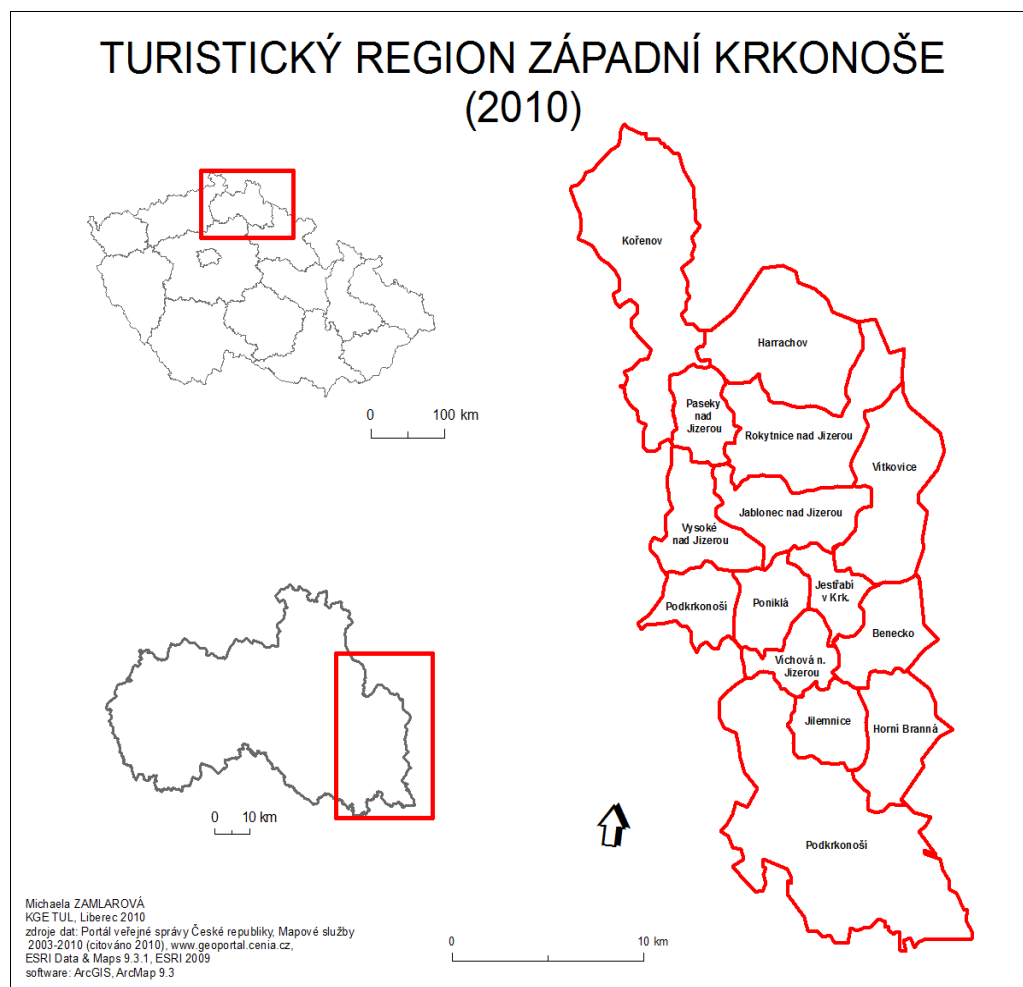
**Přední Žalý:** Podle Demka, Mackovčina a kol. (2006) je Přední Žalý nízký suk (1018,7 m) kupovitého tvaru okrsku Žalský hřbet nacházející se 2 km od obce Benecko. Jeho vrcholová část je mírně zaoblená až plochá a svahy jsou příkré s rozptýlenými sutěmi, které jsou zalesněné smrky. Na vrcholu se nachází kamenná rozhledna z roku 1892.

Zájmové území západních Krkonoš odvodňuje řeka Jizera, která pramení v Jizerských horách. Jejím významným přítokem je Mumlava, na které vznikl nejvodnější krkonošský vodopád. Vodopád je podle řeky pojmenován Mumlavský a nachází se 1 km nad Harrachovem. Na jeho vrcholu se nalézají největší obří kotle v ČR. (FLOUSEK a kol., 2007)

Dalším hojně navštěvovaným vodopádem je vodopád Huťský u Rokytnice nad Jizerou. Je napájen Huťským potokem pramenícím pod chatou Dvoračky. Voda se zde řítí z dvaceti metrové výšky. Vodopád byl v minulosti hojně vyhledávaným místem výletníků, jak uvádí oficiální webové stránky Rokytnice nad Jizerou.

Jak uvádí Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (2002), mezi významné přírodovědné lokality Podkrkonoší patří Bozkovské dolomitové jeskyně. Je zde k vidění podzemní výzdoba, kterou tvoří křemenné římsy a lišty a krápníky. Pozoruhodností jsou podzemní jezera (Jezerní dóm).

**Obrázek 1: Vymezení regionu**



## **2. Historie turismu v Krkonoších**

Důležité hledisko pro pochopení dnešního turismu v tomto regionu je bezpochyby studie dějin jeho osídlování a vyžívání a následný rozvoj cestovního ruchu.

### **2.1. Počátky využívání a osídlení Krkonoš**

Podle Čihaře (2002) se projevovaly první zásahy člověka ve formě obchodních stezek, po kterých se do Krkonoš dostali první osadníci. Krkonoše byly od nepaměti pokryty hlubokými a téměř neproniknutelnými hvozdy, které pro člověka představovaly obtížně překročitelnou překážku. Jedinou výjimkou byly podle něho první obchodní stezky. Patrně nejstarší z nich byla tzv. trutnovská nebo vratislavská, která spojovala Prahu s Vratislaví a procházela přes žacléřské sedlo. Poněkud mladší byla stezka česká vedoucí přímo přes hory, která vedla z Vrchlabí, přes Strážné a kolem Luční boudy do Slezska. Důležitou stezkou byla i stezka Slezská, která vedla údolím Jizery přes Kotel a Violík do Szklarské Poręby.

První významná kolonizační vlna přivedla do krkonošského podhůří obyvatele na přelomu 12. a 13. století. V té době se zrodily například osady Úpa, Lánov a Maršov. Do hor lákaly člověka především ložiska železných a olověných rud, stříbra a zlata. Velká část tehdejších přistěhovalců byla německého původu, proto se v českém pohraničí postupně zakládala velmi charakteristická česko-německá komunita.

Významným činitelem pro vznik turismu byl hlavně začátek budařství, jako hlavní obživa obyvatelstva v horských podmínkách. Budařství přineslo první přístřešky, z kterých později vznikly první horské boudy. Podle zmíněného autora sahá historie budařství hluboko do minulosti a souvisí s pasením dobytka, zejména tedy koz. Ty nejstarší uměle odlesněné pastviny byly pravděpodobně na jižních svazích Kotle a Lysé hory v blízkosti Slezské stezky. Na tomto místě byly později postaveny tzv. Rokytenské dvorské boudy, dnešní Dvoračky.

V první polovině 19. století došlo k největšímu rozšíření budařství. V této době se na varšavském, vrchlabském a jilemnickém panství nacházelo 1621 bud. V celých Krkonoších bylo neuvěřitelných dva a půl tisíce bud, dvacet tisíc koz a přibližně

dvojnásobný počet kusů skotu. Neustálý nárůst budařství zvrátilo až vydání císařského patentu a platnost nového lesního zákona z roku 1852. Pastva v lese musela náhle přestat, díky čemuž se zrodil nový výrazný fenomén – krkonošský turismus.

## **2.2. Faktory rozvoje cestovního ruchu na území Sudet**

Podle Potockiho (2004), který píše o rozvoji cestovního ruchu Sudet v letech od poloviny 19. století do druhé světové války, jsou hlavními faktory rozvoje cestovního ruchu následující.

Umístění Sudet na pozadí politického rozdělení střední Evropy a ve vztahu k hlavním centrům městských oblastech. Jak píše, Sudety byly velice vhodné pro vytvoření významného regionu cestovního ruchu jako nejvyšší pohoří Pruska a celého severního Německa nacházející se v blízkosti hlavních měst Berlín, Drážďany, Frankfurt nad Odrou, Wroclaw a Horního Slezka.

Dále dostupnost, která úzce souvisí s předchozím faktorem. Dobrá dopravní spojení jsou podmíněna krátkými vzdálenostmi od městských oblastí.

Dalším významným faktorem byl hospodářský rozvoj Německa zejména v období míru v letech 1848 až 1814. Docházelo k růstu příjmů a postupnému rozšiřování vrstvy bohatší střední třídy. Dobře placení byli státní úředníci, učitelé a profesionálové, kteří tvořili nejpočetnější skupinu mezi turisty.

Podmínky životního prostředí znamenaly další důležitý faktor pro rozvoj cestovního ruchu. Nejlepším příkladem obcí, které byly závislé na podmínkách prostředí, byly lázeňské obce potřebující zdroj léčivé vody.

Umístění vzhledem k nejatraktivnější části hor. Důležitost tohoto faktoru lze pochopit na příkladu Teplic, které byly dříve hlavním turistickým střediskem v Krkonoších. S rostoucí úlohou služeb v létě kvůli vzdálenosti od hor, postupně ztrácely své dominantní postavení.

Tradice plánování masového cestovního ruchu. Tento faktor výrazně ovlivňuje různé fáze vývoje turistických lokalit. Ti, kteří vyvinuli cestovní ruch jako první funkci místa, většinou udržují dominantní postavení také v pozdějším období a je jim také přisuzováno silné postavení od sousedních měst.

Aktivity organizací v oblasti cestovního ruchu. Tvorba a zájmy obyvatel hor hrály velkou úlohu při propagaci regionu v době, kdy cestovní ruch spadal pod zájmy státní správy a samosprávy. Pro rozvoj cestovního ruchu byly důležité volně stojící věže na vrcholcích hor a především udržovaná síť turistických stezek.

### **2.3. Historie letní turistiky**

Podle Flouska a kol. (2007) se již na konci 16. století do hor vydávaly výpravy učenců a vědců. Dalšími znalci i nepřístupných partií hor se stávali sběrači léčivých rostlin. Z polské strany hor podnikal rektor latinské školy v Hirschbergu, Jelení Hoře Kryštof Schilling, se svými žáky výlety již v letech 1564-1566. První doloženou turistickou výpravou z české strany hor je považována vycházka trutnovských měšťanů, kteří 7. srpna 1577 vystoupili na vrchol Sněžky.

Začátky rozvoje horské turistiky jsou zde spojovány hlavně se dvěma místy. První z nich byly lázně ve Slezských Teplicích, které v 17. století prožívaly období velké slávy. Druhým byl vrchol Sněžky, na kterém byla roku 1681 vysvěcena kaple sv. Vavřince, díky které se stala poutním místem věřících. Proto zde byla vybudována cesta z devíti set stupňů podobných schodům ze sedla u Slezské boudy. V té době se také stalo oblíbené pozorování východu slunce ze Sněžky, což vedlo k přenocování na tehdejší Samuelově boudě (dnešní Strzecha Akademická). Díky těmto dvěma místům se Krkonoše staly koncem 17. století kolébkou evropské horské turistiky a Samuelova bouda byla prvním budním hospodářstvím v Krkonoších, které ve větším měřítku začalo poskytovat služby turistům.

Turistika v pravém slova smyslu se nejvíce rozvinula až v druhé polovině 18. století, kdy se pobyty na horách staly módní záležitostí. Počátkem 19. století už byly Krkonoše turisticky nejfrekventovanější oblastí střední Evropy, kterou vyhledávali návštěvníci ze Slezska, Čech i Německa. Cestovní ruch zprvu znamenal pro obyvatele hor nové možnosti obživy a výdělku. Poté se turistika stala hlavním zdrojem příjmu pro většinu rodin vlastníků horské boudy. Ty se postupem času upravovaly, aby odpovídaly nárokům turistů, kteří pocházeli hlavně z bohatších kruhů. Prvními stavbami, které měly odpovídající komfort hotelů, byly Bouda u Sněžných jam, Slezská bouda na Sněžce a

Labská bouda.

Rozvoj turistiky po celé 19. a první polovinu 20. století sebou přinesl i rozvoj navazujících služeb. Vznikly tak nové pracovní příležitosti ve formě průvodců a nosičů nosítek. Další rozvoj turistiky následoval po zavedení železničních tratí do blízkosti Krkonoš ve druhé polovině 19. století, který znamenal mnohem lepší dostupnost pro další okruhy návštěvníků.

## **2.4. Historie zimní turistiky**

Jak uvádí Flousek a kol. (2007), zimní turistika se začala přirozeně rozvíjet až po té letní. Mohla za to především fyzická náročnost, nedokonalé značení cest, nepřístupnost hor, ale i vysoké ceny. Za první turistický zimní výstup na vrchol Sněžky je považována výprava Ferdinanda von Ruppesberga z Marburgu, který vstoupil 17. ledna 1806 na Sněžku.

Opravdový rozvoj zimní turistiky ale nastal teprve na přelomu 19. a 20. století společně s lyžováním. Lyže se do Krkonoš dostaly pravděpodobně roku 1880, kdy si je přivezli dva synové tamního radního Krause. Bohužel se zřejmě kvůli neznalosti neuchytily. Za prvního opravdového lyžaře je považován až učitel z Janských Lázní Kajetán Baier, který v roce 1886 lyžoval v Černém dole.

Lyže umožnily turistiku i v zimním období, v němž byla do té doby umožněna jen několika málo obyvatelům horských bud. Krkonoše v té době poskytovaly nejvýhodnější podmínky ve středoevropském regionu díky boudám, které poskytovaly celoroční provoz. Důležitým mezníkem dalšího rozvoje bylo poté zavedení zimního tyčového značení některých hlavních hřebenových cest v letech 1898–1900. Až pak se pohyb v drsné krkonošské přírodě stal poměrně bezpečným.

### **2.4.1. Jilemnice jako kolébka českého lyžování**

„Na jižní straně Krkonoš se pro české obyvatelstvo stala hlavním střediskem zimní turistiky Jilemnice. Organizační základnu pro nový sport poskytl jilemnický odbor Klubu českých turistů. Jeho zakladatel Jan Buchar si uvědomil, že lyže představují klíč

k zimní turistice. (Sám si lyže objednal již koncem roku 1892 od firmy bratří Thonetů ve Vídni; o necelé dva roky později již měli zdejší lyžaři k dispozici 120 párů lyží). Po několika úspěšných instruktážních akcích a výletech v zimní sezóně 1894/5 se podílel na založení prvního českého samostatného lyžařského klubu v českých zemích, dodnes fungujícího pod původním názvem Český krkonošský spolek Ski. Dnem jeho oficiálního zrodu byl 15. duben 1895, kdy byly schváleny stanovy. V té době se také začal používat dodnes slavný pozdrav „Ať to frčí!“

Ještě před oficiálním schválením, 24. února 1895, uspořádal nový klub na vrchu Kozinci nad městem první regulérní lyžařské závody. O dva roky později zorganizoval v nedalekých Dolních Štěpanicích první mezinárodní závody na lyžích v českých zemích. Vedle běžeckých disciplín (účastnily se jich i ženy) se prosadil i závodní skok.

Jilemnice se změnila v „kolébku českého lyžování“. Rozvíjela se zde nejenom organizační struktura „bílého sportu“, ale i výroba lyží, záhy oceňovaných na výstavách sportovních potřeb doma i v zahraničí, např. firmy Václav Lorenc či Hynek Mečíř.

Rychle rostoucímu přílivu milovníků lyžování napomáhala spolupráce jilemnického a pražského lyžařského klubu, založeného rovněž v roce 1895. Mezníkem v rozvoji českého lyžování se stal rok 1903. V únoru uspořádaly jilemnický a pražský spolek VIII. mezinárodní závody mistrovství zemí Koruny české ve Vysokém nad Jizerou. Závodů se účastnili i vysoctí občané a skvělý průběh soutěží včetně velké divácké účasti (kolem 3 000 osob) je po necelých čtrnácti dnech inspiroval k první schůzce směřující k založení Českého ski klubu Vysoké nad Jizerou. Jeho stanovy byly úředně schváleny 28. října téhož roku. Existence třetího klubu záhy umožnila založit první národní svaz na světě – Svaz lyžařů v Království českém. Ustanovující schůzka se konala 21. listopadu 1903 v Jablonci nad Jizerou.“ (FLOUSEK a kol., 2007, s. 711)



### **3. Turismus versus ochrana přírody**

Chceme-li si udržet zapůjčené bohatství země i pro další generace, musíme umět zhodnotit dopady cestovního ruchu a na jejich základě vytvořit vhodné mantinely.

#### **3.1. Vliv cestovního ruchu na okolí**

Podle Galvasové a kol. (2008) lze klasifikovat vliv cestovního ruchu na okolní prostředí podle:

1. charakteru jejich dopadu: globální, národní, regionální a lokální.
2. časového měřítka: krátkodobě působící a dlouhodobě působící.
3. charakteru změny: vratné a nevratné.

Působení turismu sebou přináší jak pozitivní dopady, projevující se především v ekonomické sféře, tak i ty negativní. Záporné stránky turismu se podle Galvasové a kol. (2008) projevují ve třech oblastech:

1. oblast: přírodně-krajinné životní prostředí.
2. oblast: sociálně-kulturní prostředí.
3. oblast: ekonomické prostředí.

Pro území národního parku je nejhorší poškozování stavu přírody a životního prostředí, tedy dopad cestovního ruchu na oblast přírodně-krajinné životní prostředí. O nápravu a předejití těchto dopadů se starají organizace na ochranu přírody, zde především Správa KRNAP.

Podle Galvasové a kol. (2007) se cestovní ruch projevuje jako neúměrné využívání přírodních zdrojů životního prostředí a jeho znečišťování. Dále zapříčiňuje emise, erozi a narušení přírodních procesů v území, které dále vedou k degradaci ekologických procesů až ztrátě jejich schopnosti obnovy. To bohužel není vše, čím je národní park

ohrožen. Velice podstatné je zde to, že turismus napomáhá procesu synantropizace (viz níže). Jak uvádí například Čihař (2002), turismus provází také neúnosný sešlap turistických cest a stezek, hluk rušící vzácné druhy živočichů a zábory nových ploch pro výstavu sjezdovek, sportovních areálů a sídel.

„Dopady cestovního ruchu na území, místní obyvatelé i návštěvníky mohou být pozitivní i negativní. Mezi pozitivní dopady, které cestovní ruch přináší, patří například nová pracovní místa, zvýšení finančních příjmů obce i obyvatel apod. Negativní dopady spočívají především v ohrožení přírodního bohatství či specifické lokální kultury. Proto by veškeré aktivity spojené s cestovním ruchem měly být realizovány tak, aby se minimalizovala případná negativa, tzn. je důležitá snaha o dlouhodobou udržitelnost těchto aktivit.“ (GALVASOVÁ a kol., 2008, s. 13)

Když se zaměříme na tak vzácné území, jako jsou Krkonoše (KRNAP), musíme dbát na jeho ochranu a udržitelnost ještě více. Víme-li však, že je turismus hlavním zaměstnavatelem obyvatel krkonošských obcí, vyvstane otázka, zda-li je zde vůbec možné zajistit udržitelnost.

V Programu rozvoje cestovního ruchu turistického regionu Krkonoše (2003) uvádí, že území národního parku navštíví ročně kolem 6 až 8 milionů návštěvníků. Takový nápor na bohatství národního parku může mít tragické následky. Proto se musí všichni aktéři usilující o rozvoj infrastruktury a cestovního ruchu snažit o spolupráci s organizacemi zabývající se ochranou přírody.

### **3.2. Správa Krkonošského národního parku**

„Správa KRNAP, se sídlem ve Vrchlabí, je příspěvkovou organizací zřízenou Ministerstvem životního prostředí ČR. V regionu Krkonoš má řadu detašovaných pracovišť. Správa je odbornou organizací pro ochranu přírody, zabezpečení strážní, kontrolní a informační služby, provádění asanačních a regulačních prací a kulturně výchovnou činnost pro území národního parku (NP) a jeho ochranného pásma (OP). Současně provádí hospodářskou činnost v lesích. Posláním Správy je zajistit uchování a

zlepšení přírodního prostředí NP a jeho OP, zejména ochranu či obnovu samořídících funkcí přírodních systémů, přísnou ochranu krkonošské flóry a fauny, zachování typického vzhledu krajiny, a využít území k vědeckým a výchovným cílům a k ekologicky únosné turistice a rekreaci nezhoršující životní prostředí.“ (FLOUSEK a kol., 2007, s. 794)

### **3.3. Historie ochrany**

Podle Flouska a kol. (2007) se první známky zájmu o ochranu přírodních hodnot Krkonoš začaly objevovat v 70. a 80. letech 19. století. Nejvíce tomu přispěl rozvoj přírodovědeckého výzkumu, kdy si někteří učenci začali uvědomovat výjimečnost krkonošské přírody a tím i potřebu její ochrany. V této době se rozvíjely různé druhy hospodářské činnosti, které stále více Krkonoše ohrožovaly. Hornická činnost a zejména kácení lesů postihovalo stále větší plochy a tím negativně působilo na zdejší životní prostředí. Část Krkonoš v subalpínském a alpínském stupni hor byla zprvu zachována a nedotčená. Poté ale přišlo pastevectví, při kterém byly nově využívány i plochy v subalpínském stupni hor a tím docházelo k likvidaci porostů kosodřevin. Začátky nového přístupu k ochraně a rozumnému využívání krkonošské přírody jsou zaznamenány se změnou přístupu v hospodaření s krkonošskými lesy. Byla vytvořena opatření, která zakazovala lesní pastvu a vyřezávání klečových porostů a obsahovala moderní způsoby obnovy zničených horských lesů. Tyto opatření jsou spojená se jmény lesníků Štěpána Jahnla, V. Cotty, Ludvíka Schmidta či Bedřicha Judeicha a především s osvícenou rodinou Harrachů.

#### **3.3.1. Začátky turismu a jeho dopady**

Podle Flouska a kol. (2007) se do dříve nedostupných míst majestátných hor nejprve vydávali nadšení bylinkáři. Až s postupem času se návštěva hor rozšířila na okruhy zvídavých turistů. Tito návštěvníci se dostávali do dříve nedotčených koutů a začali tak narušovat i ten zbytek hor, který byl doposud nevyužíván pro pastvu dobytka. Na konci 19. století tak byly objeveny dříve nepoznané hřebeny hor a ledovcové kary. Kvůli návštěvníkům byly zbudovány nové cesty nepřístupnými úseky, které ničily vzácné

mechy a lišejníky. Proti těmto zásahům vystupovaly nově založené turistické kluby, které se ale potýkaly s odporem turistické veřejnosti. S budováním nových horských bud se pobyt turistů stále více prodlužoval a Krkonoše se musely začít vyrovnávat s turistickým návalem po celý rok.

Turismus sebou zprvu přinesl negativní projevy ve formě nadbytečně husté sítě turistických cest a zřizování nových moderních a velkých horských bud. Což znamenalo využívání dříve nedotčených míst, zábor nových ploch a zásah do horské krajiny. S tím se rozvinuly další nežádoucí jevy, které ohrožovaly krkonošské přírodní hodnoty. Komunikace velice významně přispívají k synantropizaci Krkonoš. Na české straně je dnes přes 1 700 km a na polské téměř 250 km komunikací různého druhu. Velkým činitelem je zde především jejich výstavba či oprava, při kterých je do vyšších poloh hor zavlečen materiál (štěrka, písek, kamení, zemina) z nižších poloh, který sem přináší semena jiných druhů rostlin. Tyto zavlečené rostliny vytlačují původní rostlinstvo nebo dochází k jejich křížení. K dalšímu ničení horské flóry také přispíval velký rozmach jejího využívání jako suvenýrů. Spousta horských rostlin, jako jsou kleče, prvosenky či květy hořců, byly masově využívány, což vedlo až k vyhubení některých druhů (například rozrazil chudobkovitý byl téměř vyhuben kvůli pohlednicím, na které byl lepen).

Tyto negativní projevy turismu vedly k prvním snahám poškozování hor zamezit. „První konkrétní krok ve prospěch ochrany přírody byl učiněn na české straně hor. Dne 16. března 1904 vydalo c. k. místodržitelství v Praze výnos o ochraně krkonošské květeny. Téhož roku hrabě Jan Harrach, vlastník rozsáhlého území v západních Krkonoších, člověk se širokým rozhledem a velký milovník přírody, zřídil ve svém panství na radu svých vzdělaných českých vyšších úředníků (lesmistru Schmidta, Trdlicy a ředitele panství Arnošta Šourka) první přírodní rezervaci „Strmá strán“, která zaujímala na ploše 60 ha část původního lesa v Labském dole na severním svahu Krkonoš. Navíc byl veškerý lesní personál na jeho panství poučen o potřebách ochrany přírody. Hrabě Harrach také jmenoval zvláštního hajného, jehož úkolem bylo zamezit ničení kosodřeviny a vysokohorských luk, brzy poté nařídil i přísné střežení území kotelních jam.“ (FLOUSEK a kol., 2007, s. 730)

### 3.4. Negativní dopady lidských sídel

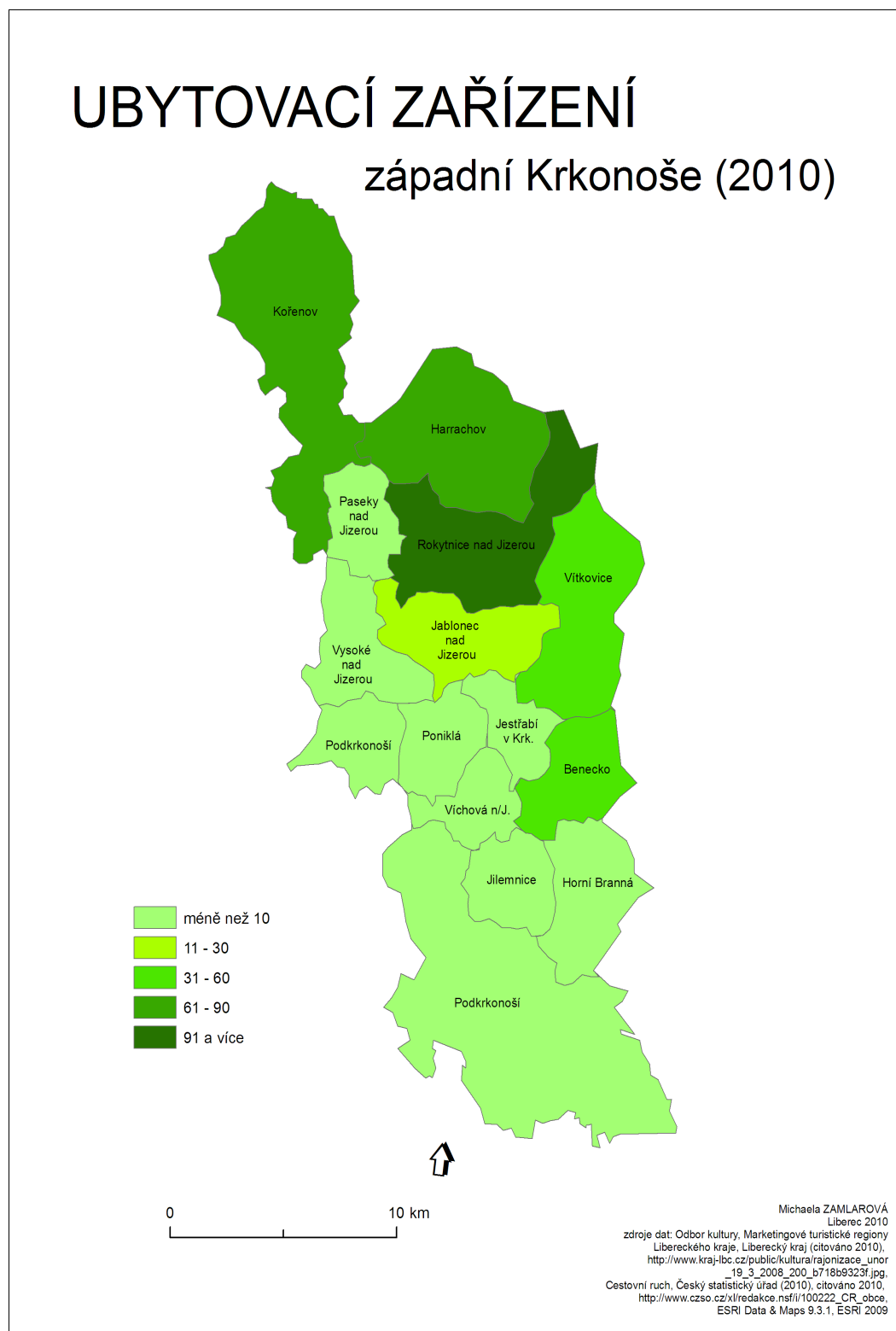
Podle Flouska a kol. (2007) začalo osídlování Krkonoš již před 500 lety. Od té doby se tvář Krkonoš neustále utváří a mění – z přírodní krajiny se stává krajina kulturní. V dnešní době se na české straně hor nachází 1 500 horských objektů, na polské straně přibližně dalších 50, což má vliv na všechny složky živé i neživé přírody – reliéf, vodu, půdy, lesy, rostlinstvo i živočichy. Příchod člověka do hor znamenal jejich proměnu zejména z důvodu invaze nových druhů fauny a flory, který vede k procesu synantropizace.

Do rostlinné struktury hor přibyly v minulosti nejprve zemědělsky využívané rostliny, okrasné nebo léčivé rostliny nebo rostliny využívané v kuchyni, které sem člověk záměrně zavlekl. Jsou to například šťovík alpský, máta klasnatá nebo křen selský. Semena nových rostlin se postupně rozšířila až na nejvyšší vrcholky hor, k čemu jim pomohl i nárůst turistického ruchu a dopravní zátěže. Nárůst antropofyt na horských hřebenech zapříčinilo narušení vegetačního krytu a postupné ničení původní flóry.

V okolí lidských sídel ještě k tomu dochází k zásadním změnám ve složení půdy, což vede k postupnému osídlení druhově velmi pestrá ruderalní flórou nejrozličnějšího původu. Člověk svým anorganickým i organickým odpadem a následnou zanedbanou péčí o prostředí ve svém okolí, vytváří příznivé podmínky pro její šíření a výskyt. Mezi ruderalní flóru patří například pýr plazivý, pelyněk černobýl, heřmánek terčovitý či kokoška pastuší tobolka.

To, že má lidské osídlení nemalý vliv na flóru Krkonoš hovoří fakt, že z 1 300 druhů cévnatých rostlin je okolo 300 druhů rostlin nepůvodních. Mezi silně invazní druhy patří například křídlatka japonská, olše zelená nebo již zmíněný šťovík alpský a dlouholistý. Lidská obydlí tak znamenají z hlediska synantropizace flóry Krkonoš velmi nežádoucí oblasti, které přinášejí svému okolí cizí druhy rostlin a živočichů. Největším nebezpečím vznikajícím z této invaze je tzv. koroze genofundu, kdy může docházet ke křížení přirozené flóry s flórou zavlečenou. Tento jev je rozhodně na území se statutem národního parku nežádoucí, a proto jsou všechny snahy korozi genofundu zamezit tak důležité.

Obrázek 2: Množství ubytovacích zařízení



### 3.5. Ochrana před synantropizací

Jak uvádí Flousek a kol. (2007) v poslední době vzrostl zájem botaniků a ochranářů přírody o procesy expanzí a invazí jiných druhů rostlin mezi přirozenou vegetací. Všichni si již uvědomují, že je důležité věnovat procesu synantropizace větší pozornost, než tomu bylo dříve. Na území Krkonošského národního parku se tento jev nesmí v žádném případě podceňovat.

Jak již bylo zmíněno, Krkonoše prošly historií dlouhodobého vývoje cestovního ruchu, který jim přinesl nenávratné změny. Tyto změny jsou zjevné na krkonošské přírodě a krajině. V současné době tomu nepomáhá ani fakt, že jsou Krkonoše nejnavštěvovanějším regionem České republiky. I když je tato skutečnost pro místní přínosem, pro přírodu nikoli. Krkonoše bezesporu patří mezi jedno z nejzatíženějších velkoplošných chráněných území v celé Evropě.

Organizace na ochranu přírody se v současnosti věnují projektům, které usilují o zamezení synantropizace především rostlinných společenstev. Atropofytní rostlinstvo tvoří součást rostlinné biodiverzity Krkonošského národního parku a narušuje tak přirozené biotopy. Je jen otázkou času, kdy se díky křížení příbuzných druhů, rozloučíme s přirozenými přírodními stanovišti. Proto jsou důležité snahy udržet cizí druhy rostlin v únosných mezích. Synantropizace živočichů v Krkonoších není tak závažná, proto se jí prozatím nevěnuje pozornost.

Jedním z prostředků zamezení šíření nežádoucích druhů rostlin může být mechanická, v některých případech i chemická, likvidace či potlačování těchto druhů rostlin. Dalším prostředkem můžou být také různé revitalizační projekty, které se budou snažit o odstranění geologicky nevhodného materiálu z horských cest. Tyto prostředky jsou bohužel finančně a technologicky náročné, ale na druhou stranu jsou účinné a bezesporu hlavně nutné. Krkonošský národní park je silně ovlivňován a pozměňován zásahy člověka, a proto jsou všechna opatření na minimalizaci nežádoucích změn přírody Krkonoš nezbytná a přednostní.

### **3.6. Hlavní omezení cestovního ruchu**

Ochrana přírody je podle Programu rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (2002) nejvýznamnějším omezujícím faktorem rozvoje cestovního ruchu. Na některém území se může stát, že je chráněno více typy ochrany. Krkonoše jsou takovým územím. Jsou zde chráněná území, která rozdělujeme na velkoplošná chráněná území (národní park, CHKO) a maloplošná chráněná území (národní přírodní památka, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, přírodní památka), chráněná oblast přirozené akumulace povrchových vod, biosférická rezervace, Natura 2000 (ptačí oblasti, evropsky významná lokality) a chráněná rašeliniště.

#### **3.6.1. Krkonošský národní park**

- **Legislativní zřízení Krkonošského národního parku**

„Nedlouho po 2. světové válce se začalo v tehdejším Československu uplatňovat antropocentrické pojetí ochrany přírody – chránit přírodu pro člověka, jako jeho životní prostředí a zdroj jeho potřeb. Z pohledu této ideologie byla koncipována řada právních norem z nejdůležitějších odvětví lidské činnosti. Vrcholem a logickým důsledkem tohoto pojetí ochrany přírody bylo vydání zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody, který vymezoval předmět zájmu, organizaci a činnost státní ochrany přírody. Zaměření ochrany přírody zejména na vyhlásování chráněných území se projevilo i v Krkonoších. Prvním krokem ke zřízení národního parku bylo vyhlášení osmi přírodních rezervací v roce 1952 a dalších čtyř rezervací roku 1960. Završením bylo vyhlášení Krkonošského národního parku (KRNAP) vládním nařízením č. 41/1963 Sb., které vstoupilo v platnost dne 17. května 1963. Pro zabezpečení území národního parku před rušivými vlivy z okolní intenzivně využívané krajiny bylo v roce 1986 nařízením vlády č. 58/1986 Sb. zřízeno ochranné pásmo KRNAP.“

(FLOUSEK a kol., 2007, s. 793)



- **Zonace Krkonošského národního parku**

Krkonošský národní park zahrnuje nejpřísnější režim ochrany. Je rozdělený do třech zón plus jeho ochranné pásmo. Jejich charakteristiky jsou podle oficiálních webových stránek Správy KRNAP (2010) následující.

**1. zóna:** přísná přírodní

Tato zóna zahrnuje území, které má nejvyšší přírodovědné hodnoty a vyskytují se zde unikátní ekosystémy krkonošské arkticko-alpínské tundry. Jsou zde ledovcové kary, mozaika alpínských luk a klečových porostů, hřebenová severská rašeliniště a kamenitá tundra alpínských vrcholů. Rozloha 1. zóny je 4400 ha a rozkládá se převážně v oblasti nad horní hranicí lesa. Lidská činnost je zde omezena návštěvním řádem, kterým je regulována letní a zimní turistika.

**2. zóna:** řízená přírodní

Druhá zóna je oblastí v horní hranici lesa o rozloze 4000 ha. Tvoří ji horské smrčiny, svahová rašeliniště a bezlesé enklávy s květnatými horskými loukami. V minulosti byly ekosystémy tohoto území značně pozměněny především lesním a zemědělským hospodařením. Do budoucna je proto důležitý ekologicky šetrný lesnický a zemědělský management, který by měl vést k zachování prostorové a druhové diverzity i krajinářských hodnot.

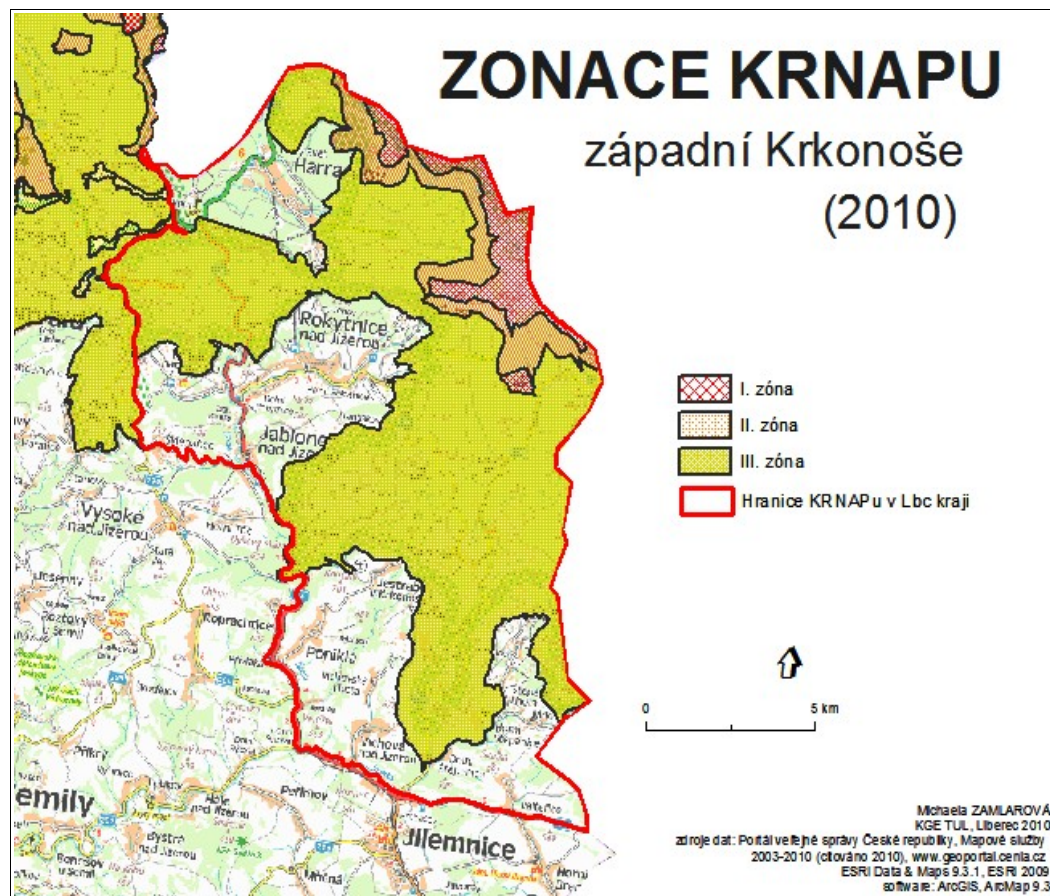
**3. zóna:** okrajová

Tato zóna zabírá území střední části a úpatí Krkonoše o rozloze 27 900 ha. Vyskytují se zde lesní a nelesní ekosystémy, které byly v minulosti silně pozměněny lesním a zemědělským hospodařením. V dnešní době je území třetí zóny intenzivně využíváno rekreací a turistikou.

**Ochranné pásmo** o rozloze 18 400 ha tvoří přechodnou zónu mezi mezinárodním parkem a volnou, využívanou krajinou Podkrkonoší. Hlavním důvodem zřízení ochranného pásma bylo zmírnění všech nežádoucích vlivů a lidských aktivit, které narušují krajinu a ekosystémy národního parku. Pásmo je určeno pro trvale udržitelný

rozvoj turistického ruchu a ekologicky šetrné formy hospodaření s ekosystémy lesů a luk.

Obrázek 3: Zonace KRNAPu



- **Péče o lesní ekosystémy**

Podle oficiálních webových stránek Správy KRNAP (2010) je Správou KRNAP vypracována Strategie péče o lesní ekosystémy, ve které je popsán plán pro zachování lesních ekosystémů národního parku a jeho ochranného pásma. Od začátku péče o lesní porosty v Krkonoších národním parkem došlo k velmi značným změnám. Tyto změny byly vedeny k hospodaření, které je charakterizované ekosystémovým přístupem. Tímto dokumentem se Správa KRNAP snaží ukázat snahu o podporu přirozených procesů tím, že omezí zásahy na minimální a šetrné. Je zde důležité, že každá zóna národního parku má své specifické přístupy, jak zachovat a pečovat o lesní ekosystémy. Při důsledné

péči se má postupovat s maximálním ohledem na ochranu přírodního prostředí. Ochrana proti hmyzím škůdcům bude prováděna dle příslušných zákonů, směrnic, nařízení atd. Cílem péče o lesní ekosystémy je do budoucna vznik věkově, výškově a druhově diferencovaných lesních porostů a tím následný přechod k větším jednotkám respektující základní ekologické požadavky.

- **Péče o nelesní ekosystémy**

Jak uvádí Jiříšně (2000), vedle lesních ekosystémů jsou značně postiženy i ekosystémy nelesní, kterými jsou horské louky a pastviny submontánního a montánního stupně. Největší vliv na jejich degradaci, opuštění a někdy i zánik, má především postupný zánik horského zemědělství a šíření invazních druhů rostlin. Správa KRNAP má ve svém systému botanických lokalit zahrnutý i tyto ekosystémy a zajišťuje zachování těch nejvýznamnějších. Největším problémem je zde nedostatečná poptávka po sklizené biomase způsobená nedostatkem dobytka. Pro zachování těchto nelesních ekosystémů z plánu vyplývá, že se Správa KRNAP musí starat o trvale udržitelné zemědělství v přírodovědně zajímavých lokalitách, likvidaci invazních druhů rostlin na celém území Krkonoš a eliminaci vysoké návštěvnosti zejména krkonošské tundry.

### **3.6.2. Biosférická rezervace**

„Biosférické rezervace (BR) jsou reprezentativní oblasti suchozemských i mořských ekosystémů, vyhlášené s cílem sladit ochranu rozmanitosti přírodních zdrojů s jejich udržitelným využíváním. Zásadní odlišnost BR od „klasických“ chráněných území spočívá v tom, že v nich nejde jen o ochranu přírody. Důraz se klade zejména na harmonické soužití člověka s přírodou, uvážlivý materiální rozvoj lidské společnosti a udržitelné využívání přírodních zdrojů. Na rozdíl od čistě přírodovědně pojatých chráněných území jsou tak biosférické rezervace jakousi „úmluvou“ mezi přírodou, místním obyvatelstvem a společností jako celkem.“ (FLOUSEK a kol., 2007, s. 808)

Biosférické rezervace jsou také rozděleny do tří zón, které jsou v souladu se zónami NP. První - jádrová zóna se shoduje s 1. a 2. zónou KRNAPu. Druhá - nárazníková zóna je shodná se 3. zónou KRNAPu a třetí - přechodová zóna představuje území ochranného pásma KRNAPu. Pouze první jádrová zóna je chráněna zákonem. (FLOUSEK a kol., 2007)

**Tabulka 1: Zonace KRNAPu a biosférické rezervace Krkonoše v Libereckém kraji**

Biosférická rezervace	jádrová zóna BR		nárazníková zóna BR	přechodová zóna BR	Celkem BR
	I. zóna NP	II. zóna NP	III. zóna NP		
Národní park					
Výměra KRNAP celkem	4447,5	3440,5	28324,4	36212,4	18738,9
Liberecký kraj v ha	876,2	1035	9729,8	11641	7964,2
To je v %	19,70	30,08	34,35	32,15	42,50
					35,68

Zdroj: Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (2002)

### 3.6.3. Natura 2007

Natura 2000 je soustava chráněných území evropského významu. Podle Flouska a kol. (2007) jsou v Evropské unii nejdůležitější dvě právní normy. První je Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků z roku 1979. Podle této směrnice je každý členský stát Evropské unie povinen vyhlásit ptačí oblasti, které chrání vzácné a ohrožené ptačí druhy. Ptačí oblast Krkonoše zahrnuje celý Krkonošský národní park a některé části jeho ochranného pásma. Je zde chráněn například tetřívěk obecný, datel černý či slavík modráček tundrový.

Druhou je Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin z roku 1992. Podle této směrnice státy vyznačují evropsky významné lokality, které chrání vzácné či ohrožené druhy rostlin a živočichů a prostředí. Evropsky významná lokalita Krkonoše zahrnuje celý Krkonošský národní park a celé jeho ochranné pásmo. Pod ochranou je zde například hořeček český, zvonek český či netopýr pobřežní.

## **4. Podnikatelé versus residenti ve městě Harrachov**

Jak píše Martin (1959), Harrachov v Krkonoších je známé rekreační středisko, které tvoří vstupní bránu do západních Krkonoš. Harrachov náleží ke kraji Libereckému, okresu Jilemnice (nyní okresu Semily). Na západě, severu a severovýchodu tvoří hranici obce státní hranice s Polskem. Na jihovýchodní straně obec sousedí s Rokytnicí nad Jizerou a podél Jizery na jižní straně s obcí Paseky nad Jizerou.

Podle Houdka a kol. (2009) má město Harrachov velmi výhodnou polohu v mnoha směrech. Leží v blízkosti bývalého hraničního přechodu s Polskem a na rozhraní dvou regionů cestovního ruchu – západní Krkonoše a východní Jizerské hory.

### **4.1. Vliv cestovního ruchu na společnost**

Jak říká Galvasová a kol. (2008), cestovní ruch působí jak na prostředí přírodní, tak na prostředí společenské. Ovlivňuje místní obyvatele a jejich způsob života, a tak u nich dochází ke změnám v chování i v systému hodnot. Díky kontaktům mezi návštěvníky a místním obyvatelstvem se mění celá struktura místní komunity a její hodnoty. Tyto změny nejsou bohužel příliš viditelné nebo měřitelné, ale i tak jsou dosti závažné.

Jedním z nejčastějších dopadů působení cestovního ruchu na místní společnost je tzv. demonstrační efekt. Jedná se o jistý proces akulturace, kdy místní přejímají jisté vzorce chování od návštěvníků. Další obměna je tzv. efekt módnosti, kdy se některá z destinací stane předmětem zájmu u návštěvníků i investorů. Takové místo poté táhne návštěvníky více, protože má dobrou reklamu a je populární a tím jistým způsobem působí na rozhodování člověka při výběru mezi destinacemi. Zde poté vyvstává problém pro místní obyvatele. Takto módní místa jsou zahlcována množstvím návštěvníků a to způsobuje rozpory mezi podnikateli a starousedlíky. Podnikatelé se snaží co nejvíce vytěžit z návštěvnosti destinace, a tak místní trpí na zvýšené životní náklady. Může docházet i k vytlačování residentů z atraktivních míst jak sídelních, tak i ekonomických či sociálních. Místní politika se většinou také snaží o udržení intenzivní

návštěvnosti a potřeby místních odsouvá do nejzazších koutů. Proto se nemůže nikdo divit, že se setká s odporem místních obyvatel k cestovnímu ruchu i k návštěvníkům.

Jak uvádí Galvasová a kol. (2008), můžeme označit proces vývoje vztahu residentů k cestovnímu ruchu jako turistickou iritaci. Pro vyjádření tohoto vztahu se používá tzv. „iritační index“, kterým je čtyřstupňová škála postojů - euforie, apatie, znechucení a antagonismus. Jak se destinace postupně mění, mění se i vztah místních obyvatel k cestovnímu ruchu většinou vzestupně od euforie až k antagonismu. Svoji roli zde hraje mnoho faktorů jako je např. míra rozdílnosti kultur, kvalita infrastruktury aj.

Podle Galvasové a kol. (2008) cestovní ruch přispívá ke zmírnění xenofobie a také naopak i k jejímu upevnění. Odpor se zvyšuje např. při vysokém rozdílu životních úrovní návštěvníků a residentů, kdy se návštěvníci chovají nadřazeně nebo se nesnaží pochopit druhou komunitu. Vrátime-li se zpět k akulturaci, najdeme další nežádoucí jevy, které xenofobii posilují. Místní obyvatelé jsou pod náporom cizích prvků většinou technicky a ekonomicky silnější kultury návštěvníků a jejich kultura je bohužel postupně vytěsňována. Akulturace může přinést kladné dopady, zvýšení životní úrovně, stejně jako negativní dopady, snížení atraktivity dané destinace. Dalším vlivem cizí kultury mohou být jejich vžitě představy o kultuře místních. Pro uspokojení návštěvníků dochází k předvádění tradic a obyčejů, tedy k umělému ožívování již zaniklých prvků kultury, což vede k narušení stávající kultury místní komunity. S tím souvisí i masová výroba tradičního zboží (např. suvenýry), díky které ztrácí předměty svoji jedinečnost.

Negativní vlivy cestovního ruchu tak vedou ke ztrátě autenticity místní kultury, architektury aj. či posilování netolerance atd. Mezi ty kladné poté patří posílení pocitů hrdosti, patriotismus či návrat k tradicím. Cestovní ruch tedy může místní kulturní identitu oslabit nebo úplně potlačit. Ale také naopak posílit či znovuoobnovit.

## **4.2. Krátce z historie města**

Jak uvádí Kuča (1998), Harrachov vznikl v 17. století pravděpodobně v souvislosti s vybudováním sklárny v nynějším Rýžovišti. Lidově byl tehdy nazýván jen „das

Dörfl“, Víška. Na počest Ferdinanda Bonaventury z Harrachu, který vlastnil panství v letech 1701-1706, dostala víška jméno Harrachsdörfel. Význam vsi vzrostl až po roce 1711, kdy byla vybudována sklárna na Novém Světě. Stejnojmenná osada při sklárně vznikla před rokem 1790, stejně jako osada v Rýžovišti roku 1785. Osídlení Harrachova mělo od počátku rozptýlený charakter. Největší koncentrace byla podél cesty z Nového Světa do Rýžoviště. V roce 1857 byla přes Nový Svět vystavěna císařská silnice do Pruska. Hlavní zástavbou byly drobné přízemní roubené chalupy až do poloviny 20. století. Od konce 19. století se zde začaly objevovat penziony a horské hotely. V roce 1965 se Harrachov stal městem. V 70.-80. letech 20. století byl tradiční charakter horské zástavby doplněn rozměrnými novostavbami rekreačních zařízení, které narušily celý ráz města.

### **4.3. Přírodní bohatství**

Jak uvádí Houdek a kol. (2009), výhodná poloha města nabízí návštěvníkům široký okruh lokalit, které stojí za návštěvu. Oblíbená místa jsou především na trase: údolí Jizery, přes horu Bukovec, osadu Jizerka a Kořenov, zpět do Harrachova. Dalším atraktivním místem jsou Mumlavské vodopády spolu s obřími kotli a ohlasy na řece Mumlava.

Podle Martina (1959) vděčí Harrachov za svoji atraktivitu především následujícím faktorům.

- **Podnebí**

Podnebí je horské, drsné a bohaté na srážky. Napomáhá tomu údolí uzavřené dokola kopci a především Čertova hora (1007 m) bránící teplým jižním větrům. Severozápadní strana je tvořena mírnějším údolím nazvaném Svinské údolí, které do obce táhne chladné severní počasí. Od severu k východu se táhne souvislé pásmo, které tvoří Mrtvý vrch (1123 m), Mumlavský vrch (1219 m), Jakšín (1210 m) a Kamenec (1296 m). Na jihovýchodě se tyčí Plešivec (1210 m) a Ptačinec (940 m) a západ uzavírá mírnější svah

Soudná stráň. Zimy zde začínají již v polovině listopadu a končí až v polovině dubna. Proto je zde vždy dostatek sněhu, který vydrží.

- **Povodí**

Hlavním tokem je zde řeka Mumlava, která se vlévá u Mýta do Jizery. Právými přítoky jsou Malá Mumlava, Vsecká strouha, Lubošská bystřina, Uhlí ručej, Bílá voda, Kamenice a Milnice. Z levé strany se vlévá pouze Seibský potok. Jednou z nejznámějších a nejvyhledávanějších atrakcí Harrachova je Mummlavský vodopád (asi 1 km nad Harrachovem) vysoký 12 m. Nad vodopádem se ještě vyskytuje několik tůní, které tvoří až 6 m hluboké obří kotle (dříve nazývané „čertovo kolo“).

- **Lesy**

Ve zdejších lesích převládá nejvíce smrk, poté jedle i modřín. Z listnatých stromů jsou zde buky, javory, jeřáby, břízy a olše. V obci je i několik vzácných stromů chráněných státem, například lípa před budovou městského úřadu.

#### **4.4. Kulturní bohatství**

- **Staré domy a objekty**

Jak uvádí Martin (1959), dříve se na stavbu domů používalo dříví, kterého zde bylo vždy dostatek. Většina starých domů je tak dřevěná a pokryta šindelem. Šindel se vyráběl na pile, která stála při cestě k vodopádům. Budova byla zachována a dnes je zde expozice Šindelka. Nejstaršími objekty v obci jsou sklárna, pension Diana, Sachrův mlýn, hotel Krakonoš, stará škola a celnice.

- **Kulturní památky**

Podle Houdka a kol. (2009) je do státního seznamu nemovitých kulturních památek zapsáno 5 objektů. Jsou jimi kostel sv. Václava, brusírna skla č. p. 73, pamětní deska prof. MUDr. Rudolfa Jedličky na objektu bývalého sanatoria, venkovská usedlost č. p. 27 v městské části Nový Svět, objekt sklárny v městské části Nový Svět a zubačková železniční trať Tanvdl – Harrachov.



- **Stálé expozice**

Jak uvádí Houdek a kol. (2009), návštěvníci mohou ve městě navštívit 4 stálé expozice.

1. **Muzeum skla** je spolu s muzeem lyžování součástí sklárny a minipivovaru Novosad a syn. Návštěvníkům nabízí prohlídku staré sklárny (v provozu již 300 let), ručně foukané sklářské výrobky a brusírnu, která je prohlášena za kulturní památku.
2. **Muzeum lyžování** nabízí expozici dějin lyžování a významných harrachovských rodáků s jejich lyžařskými úspěchy.
3. **Muzejní expozice Šindelka** nabízí ukázky myslivosti a lesnické problematiky a práce. Expozice patří do soustavy expozic Krkonošského muzea pod Správou KRNAP.
4. **Hornické muzeum** nabízí ukázky minerálů fluoritových ložisek, nástroje a pomůcky používané při těžbě a mapy a fotografie dokumentující práci na zdejším ložisku. Návštěvníkům je k dispozici i prohlídková štola bývalého rudného dolu.

#### **4.5. Současný cestovní ruch ve městě Harrachov**

Jak uvádí Houdek a kol. (2009), město Harrachov navštíví 1,5 milionu návštěvníků ročně. Z tohoto počtu připadá 75 % na sezónu zimní a 25 % na sezónu letní. Podle zmíněné práce představuje město Harrachov mimořádně vysoký potenciál pro rozvoj cestovního ruchu v zimní i letní sezóně, ale i v meziobdobích. Vděčí tomu bezesporu své výhodné poloze. Město je známým centrem turistiky a především zimních sportů a nabízí kvalitní služby v oblasti ubytování i gastronomie.

#### 4.5.1. Zimní sezóna

V zimě město nabízí upravené a značené lyžařské stopy dlouhé desítky kilometrů (Krkonosská lyžařská magistrála) a sjezdové tratě všech stupňů náročnosti. Jsou zde pořádány různé akce a závody během celé sezóny. Stálé akce pro zimní období jsou Veterániáda ve skoku na lyžích, Setkání s Krakonošem, Dobývání sněhového hradu, severské kombinace aj. Struktura návštěvníků podle národností v zimní sezóně je následující. (HOUDEK a kol., 2009)

**Tabulka 2: Současná struktura klientely podle národností - sezóna zimní**

Němci	Češi	Holandané	Poláci	Rusové a země bývalého SSSR.
35%	25%	23%	15%	2%

#### 4.5.2. Letní sezóna

V létě město nabízí množství turistických tras a cyklotras, které lákají na výlety do okolí. Návštěvník může využít také možnost zapůjčení kola v půjčovnách. Dále jsou zde k dispozici tenisové kurty, minigolfová i devítijamkové golfové hřiště, hřiště pro plážový volejbal, bobová dráha, dětská hřiště, lanové centrum, bowling, squash, relaxcentrum, koupaliště, kemp atd. Mezi stálé akce letní sezóny patří například Hornické slavnosti, Pivnické slavnosti, Keltská noc aj. Struktura návštěvníků podle národností v letní sezóně je následující. (HOUDEK a kol., 2009)

**Tabulka 3: Současná struktura klientely podle národností - sezóna letní**

Němci	Češi	Holandané	Poláci
31%	29%	25%	15%

#### 4.5.3. Tradice a slavnosti

Harrachov nabízí návštěvníkům řadu událostí spojené především s lyžařskou tradicí místa. Nejvýznamnější jsou mezinárodní závody v klasických disciplínách, poté tradiční

příjezd Krakonoše, různé dětské olympiády v lyžařských disciplínách, stavba sněhového hradu, Keltská noc, různé karnevaly, koncerty aj.

- **Příjezd Krakonoše**

Jak píše Martin (1959), příjezd Krakonoše se v Harrachově pořádá každou zimu již po celá léta. Dříve jím byl oslavován konec masopustu, poté byl příjezd posunut na oslavu pololetních prázdní, kdy se do Harrachova hrnulo více návštěvníků. S touto tradicí přišel Jan Hendrych, zdejší lyžařský organizátor. Krakonoš vždy přijížděl na nazdobených sáních, v průvodu masek, které tvořili lesní skřítky, „harrachovský čert“ aj. Jeho cesta vedla po silnici z Nového Světa k Harrachovu, kde na louce „Mizerák“ promlouval k obecnstvu.

- **Mezinárodní závody**

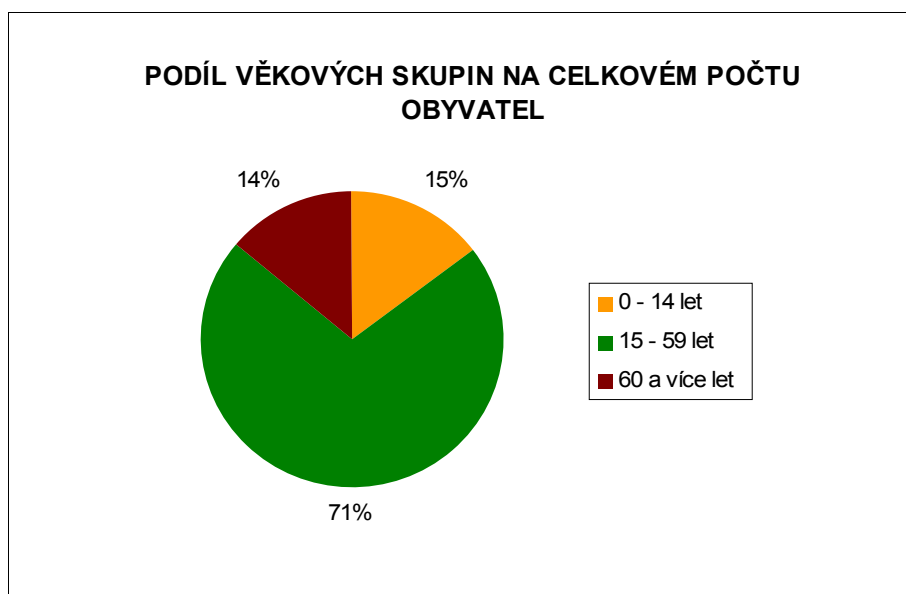
Podle Martina (1959) jsou tyto závody v klasických disciplínách pořádány pravidelně od roku 1954 vždy na začátku března. Už v prvních letech zde závodili reprezentanti ze zemí jako je Finsko, Norsko, Francie, Maďarsko, Rakousko aj.

## **4.6. Podnikatelská aktivita**

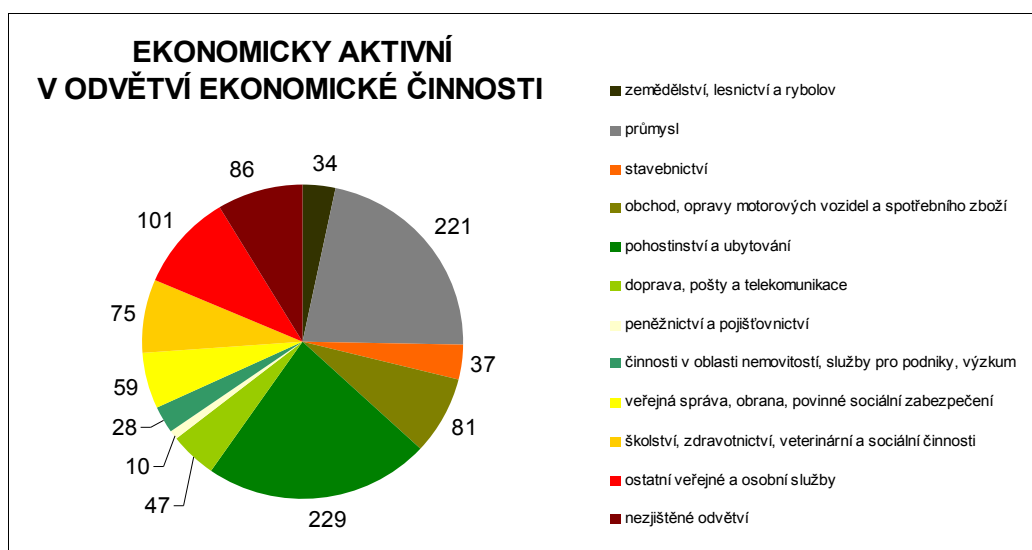
Podle Martina (1959) žilo v roce 1958 v Harrachově 1414 osob. Z tohoto počtu bylo 1314 stálých obyvatel a 100 přechodně přihlášených a trvale zaměstnaných. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo tvořilo 765 osob. Z tohoto počtu pracovalo v oblasti obchodu, restaurací a jídelen, rekreační a sportovní zařízení 188 osob. Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo (děti, ženy v domácnosti, důchodci) tvořilo 649 osob.

Dle posledního sčítání obyvatel, domů a bytů z roku 2001 z Českého statistického úřadu žije v Harrachově 1757 obyvatel. Podle nejnovějších údajů ze Strategického programu rozvoje města Harrachov (HOUDEK a kol., 2009) je k datu 14. 7. 2008 evidováno celkem 1670 obyvatel. Množství a rozdělení ekonomicky aktivního obyvatelstva vyčteme z následujících grafů zpracovaných dle údajů sčítání obyvatel, domů a bytů z roku 2001.

**Graf 1: Podíl EAO na celkovém počtu**



**Graf 2: Rozdělení EAO**



Ve městě Harrachov žije 1008 ekonomicky aktivních obyvatel, což je 71 % z celkového počtu obyvatel. Z tohoto počtu pracuje téměř ¼ v pohostinství a ubytování.

Podle Programu rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (2002) patří Liberecký kraj v rámci ČR mezi území s významně nadprůměrnou podnikatelskou aktivitou v pohostinství a ubytování. Okres Semily má úplně nejvyšší podnikatelskou aktivitu ze všech okresů ČR, k čemuž přispívá právě lokace na území Krkonoš. Obce s nejvyšší podnikatelskou aktivitou jsou soustředěny především v oblasti západních Krkonoš s předhůřím. V tomto regionu je územně nejrozsáhlejší podnikání v tomto odvětví v Libereckém kraji. Hlavními středisky, které patří mezi obce s nejvyšší podnikatelskou aktivitou, je právě Harrachov, poté Rokytnice nad Jizerou, Benecko a Vysoké nad Jizerou. Dále je následují střediska v obcích Vítkovice, Paseky nad Jizerou a Jestřabí v Krkonoších. Všechny zmíněné obce patří mezi obce s nejvyšší intenzitou podnikání v tomto odvětví v ČR.

- **Současná statistika bytů a domů**

První byty využívané jako "rekreační" vznikaly v roce 1996. Jejich největší rozmach byl po roce 2000. K 31. 12. 2009 je v Harrachově celkem:

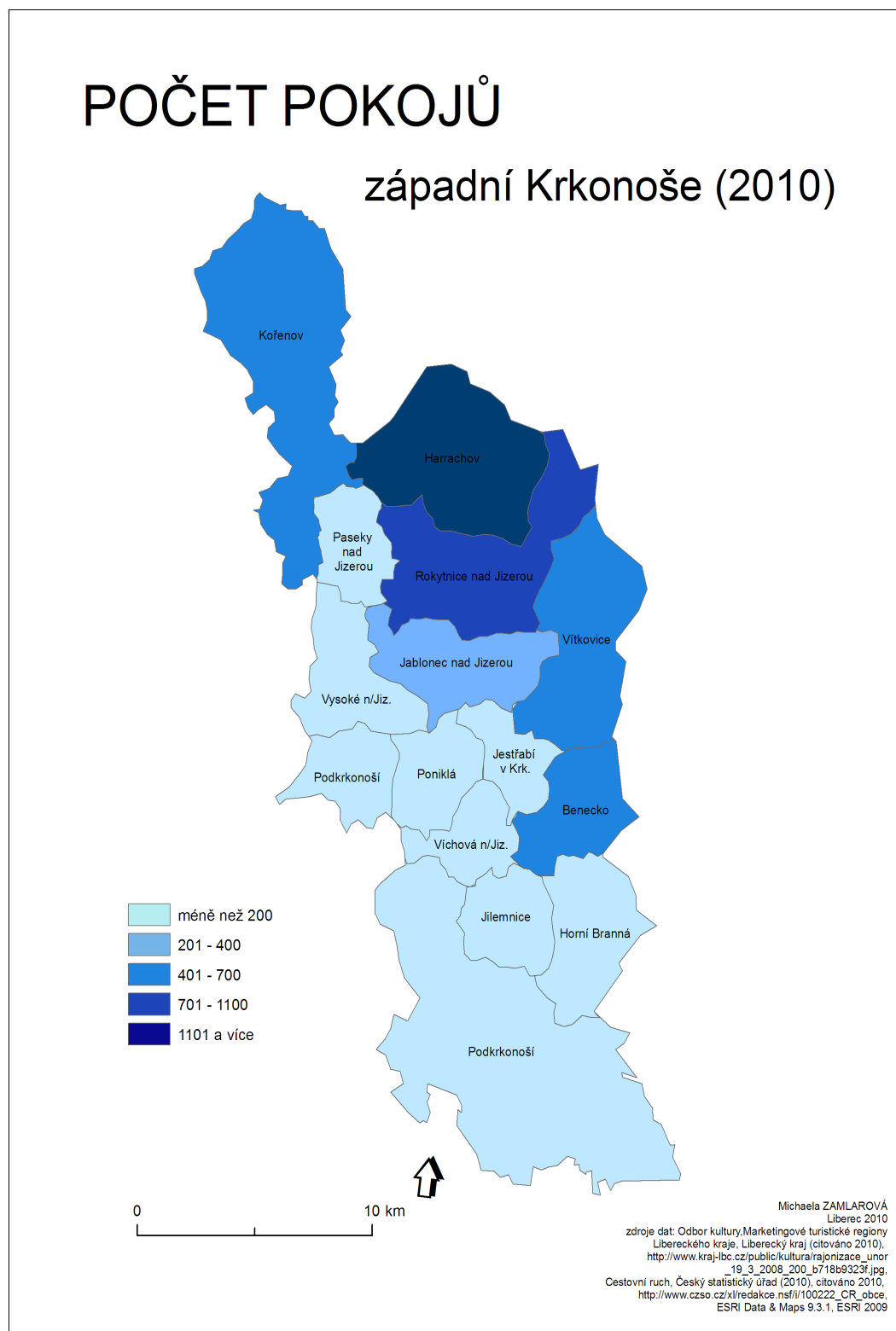
**Tabulka 4: Statistika bytů a domů**

Počet domů (č. p.)	655
Z toho využívaných bytových domů pro rekreační bydlení	43
Rodinných domů pro rekreační bydlení	nelze zjistit
V bytových rekreačních domech (43) je počet bytů	869
Počet lůžek	7370
Byty, na které bylo vydáno stavební povolení, ale ještě nejsou dokončeny	440

Zdroj: Městský úřad Harrachov

Město Harrachov disponuje největším počtem pokojů v rámci západních Krkonoš. Viz následující příloha.

Obrázek 4: Počet pokojů



## 4.7. Výsledky průzkumu mezi residenty a podnikateli

### • Residenti

Residenti města Harrachov mají na svém městě rádi především horskou přírodu, klid, lyžování a to, že je město malé. Naopak se jim zde nelíbí hlavně herny a apartmánové domy. Pro obyvatele je zde málo pracovních příležitostí, málo obchodů a nedostatečné služby a k tomu je některé zboží předražené. Pro mladé je zde málo možností trávení volného času a večerní zábavy. Na návštěvnících jim vadí především hlučné noční chování, nevychovanost, bezohlednost, suverenita a vytváření nepořádku či vandalismus. Většina si ale myslí, že je turismus pro město přínosný. O městě se více píše a mluví a je hlavním příjmem místních podnikatelů a města. Větší návštěvnost pozorují v zimní sezóně. V sezóně letní zaznamenali v poslední době vzrůst oblíbenosti cykloturistiky. Nejvíce navštěvovaná místa jsou podle nich sklárna, Mumlavský vodopád, skokanské můstky a bobová dráha.

### • Podnikatelé

Podle podnikatelů je nejvíce klientů národnosti německé, polské, holandské, ruské a až nakonec české. Nejlepšími klienty bývají rodiny s dětmi, které nedělají hluk a nepořádek. Většina problémů převážně plyne z neohleduplnosti hostů. Často si myslí, že mohou vše, když zaplatili. Z jazyků se nejvíce uplatní němčina. Nejatraktivnějšími místy jsou podle nich shodně s residenty sklárna, Mumlavský vodopád, skokanské můstky a bobová dráha. Zimní sezóna je především o sněhu a o počasí, ale kvůli lyžím převládá nad letní.

Podle průzkumu je největším protihráčem návštěvnosti Harrachova především módnost Špindlerova Mlýna a Rokytnice nad Jizerou. V posledních letech nabrali na popularitě především u obyvatel Prahy, kteří podnikatelům Krkonoš přinášejí nezanedbatelné příjmy. Mnohým v Harrachově chybí krytý bazén, propojené sjezdovky a nabídka večerní zábavy pro mladé. Pro některé klienty je ale Harrachov ideální. Toto město je vhodné pro rodiny a starší klienty hledající klid a odpočinek v krásách horské krkonošské přírody. Záleží pouze na orgánech města, jaké mají plány a především dostatek financí do budoucna.

## **5. Krkonoše v médiích**

Většina návštěvníků se o cílovém místě, které hodlá navštívit, snaží získat nějaké informace. Hlavními prostředky pro jejich získání jsou v dnešní době především internet, knižní průvodci, turistická mapa a pro některé pořad Panorama. K tomu, aby se horské obce uživily, potřebují získat co nejvíce návštěvníků. Dá se říci, že k tomu jim pomůže především dobrá reklama.

### **5.1. Porovnání propagace**

V této části práce byly vybrány 4 střediska západních Krkonoš k porovnání jejich prezentace na internetu, v průvodci, na turistické mapě a v televizním pořadu Panorama.

#### **A. Internetové stránky**

Byly vybrány oficiální webové stránky města, pouze u střediska Benecko je použita vhodnější adresa infocentra.

#### **B. PETERA, J. (2007): Krkonoše**

Turistická mapa Krkonoše vydaná Klubem českých turistů je výbornou pomůckou pro každého, kdo se vydá do majestátných hor. Z jedné strany máme tématickou mapu s měřítkem 1: 50 000, na které jsou přehledně vyznačené turistické cíle a především pro turisty nepostradatelné turistické trasy. Na druhé straně najdeme abecední rejstřík, profily pěších turistických tras, seznamy cykloturistických tras a především krátké popisy objektů, obcí a dalších cílů.

#### **C. Panorama**

Panorama je televizní pořad na ČT2, který nás každé ráno aktuálně informuje o stavu horských středisek pomocí webových kamer. Od pondělí do pátku od 8:30 do



9:10 hodin. V sobotu a neděli od 7:50 do 8:30 hodin. Zdrojem informací je agentura Sitour s.r.o. (najdeme také na [www.holidayinfo.cz](http://www.holidayinfo.cz)). Při pohledu na krajinu nabíhají na obrazovku informace o stavu sněhové pokrývky, stavu počasí, podmínkách a nabídce v určitém rekreačním středisku.

#### **D. POKORNÝ, P. (2005): Liberec, Jizerské hory, Západní Krkonoše**

Publikace nesoucí název Liberec, Jizerské hory, Západní Krkonoše slouží jako turistický průvodce při toulkách krajem pod Ještědem. Díky formátu je možno přibalit si knihu do batohu a poznávat s ní nová místa ČR. Průvodce se zaměřuje na několik míst ve výše uvedených lokalitách. Popis míst je stručný, ale zároveň dosti motivující k návštěvě lokality. Autor přidává i návrhy, typy na ubytování, či večerní až pozdně noční vyžití. Součástí tohoto průvodce jsou mapky lokalit a návrhy cest. Tuto publikaci lze využít jako stručného průvodce.

#### **5.1.1. Jilemnice**

**A.** Oficiální webové stránky města Jilemnice ([www.mestojilemnice.cz](http://www.mestojilemnice.cz)) jsou příjemně laděné do zelené barvy a vedené ve 4 jazycích (český, polský, anglický a německý). Hned na úvodní stránce najdeme rozcestník, který navede na odkazy městský úřad, tipy na výlet, projekty, úřední deska, informační centrum aj. Dále jsou zde odstavce: novinky z Jilemnice a okolí, Jilemnicko svazek obcí, partnerská města, webkamera atd. Po kliknutí na odkaz tipy na výlet se zobrazí stránka, která nabízí další rozcestník odkazující na možnosti pro aktivní sportování, např. cykloturistický okruh, naučná stezka, lyžařská běžecká trasa aj. Pro zájemce o kulturní cestovní ruch je zde odkaz kultura, sport a volný čas, který navede na známé Krkonošské muzeum. Tedy, ke všemu podstatnému se musí návštěvník „proklikat“. Na stránkách chybí také přímý odkaz na možnosti ubytování a restaurace. Návštěvník je musí hledat v adresáři firem a www stránek. Tyto stránky jsou tak více pro místní obyvatele než pro přilákání turistů, čemuž nasvědčuje spousta odkazů, jako jsou novinky z Jilemnice a okolí, zajímavé informace pro občany či informace z městského úřadu.

**B.** Na turistické mapě najdeme nejprve stručnou historii města Jilemnice, kterou následuje popis městské památkové zóny. Ve městě je památkáři chráněný zámek, zámecký park, radnice, budova bývalého pivovaru, kostel sv. Vavřince a Zvědavá ulička (soubor lidové architektury). Poté jsou zde uvedeni významní rodáci Jilemnice, kterým je např. spisovatel Jaroslav Havlíček a geolog František Pošepný. Krátká zmínka o Kozinci, vrcholu nad Jilemnicí a pár okolních vesnicích se zajímavým objektem, např. Roztoky u Jilemnice s barokním kostelem sv. Filipa a Jakuba. Na mapě je také uveden popis cesty Jana Buchara, která vede z Jilemnice, přes Benecko, Horní Mísečky, až k prameni Labe. Na mapě je tato cesta značena červeně. Na zadní straně mapy je tedy turista informován o nejdůležitějších místech a objektech, které stojí v Jilemnici a jejím okolí za návštěvu. Informací je zde mnoho a zlákaají hlavně turisty toužící po kulturně-historickém dědictví.

**C.** Město Jilemnice nepatří mezi lyžařská střediska, a proto není zahrnuto do tohoto pořadu. Své kouzlo má ve své městské památkové zóně, okolních zajímavostech a přírodě.

**D.** Na začátku kapitoly o Jilemnici autor uvádí nejprve stručně z historie města a geografickou charakteristiku. Dále přidává tipy na ubytování, občerstvení, na kulturní a společenské vyžití. Některé tipy jsou méně atraktivní a autor by je mohl vynechat. Např. v podkapitole „Nákupy“ autor zmínil knihkupectví a Cyklo-Sky-Servis. Možná by bylo účelnější zmínit např. nějaké obchody s upomínkovými předměty. Naopak v podkapitole „Pamětihodnosti“ jsou na místě uvedeny objekty městské památkové zóny, tedy to nejzajímavější, co město Jilemnice nabízí.

### **5.1.2. Benecko**

**A.** Webové stránky infocentra Flora Benecko ([www.benecko.com](http://www.benecko.com)) jsou laděné do oranžovo-hnědé barvy a vedené ve 3 jazycích (český, anglický, německý). Jsou stručné, přehledné a zaměřené jen na potřeby turistů. Na úvodní stránce je v pravém odstavci aktuální počasí, rezervace ubytování a aktuální kursy. Uprostřed je krátce základní charakteristika Benecka a infocentra Flora a také aktuality typu slevy a volné ubytovací

kapacity. V levém sloupci najdeme rozcestník na všechny potřebné položky pro návštěvu Benecka. Je zde např. zajímavosti Benecka, ubytování, turistika, běžky, lanovky a vleky, výlety do okolí aj. Tyto stránky jistě nabízejí všechny potřebné informace, po kterých se návštěvník může shánět. Velkým plusem je rychlá a snadná rezervace ubytování.

**B.** Na zadní straně turistické mapy je o Benecku jen velmi krátce. Jako zajímavost je zde uvedena pamětní deska učiteli a spisovateli J. Šírovi na Jindrově skále a kaplička sv. Huberta. Z přírodního bohatství je uvedena pouze Emmína skála, která slouží jako cvičný horolezecký terén. V porovnání s internetovými stránkami infocentra Flora je zde velice málo informací a ty zmíněné ani příliš nezaujmou, aby se majitel mapy rozhodl Benecko navštívit.

**C.** Dne 18. 3. 2010 nás pořad informuje o:

- množství sněhu na sjezdovkách: 60-80 cm
- množství sněhu mimo sjezdovky: 60 cm
- množství nového sněhu: 0 cm
- typu sněhu: prachový
- nadmořské výšce Benecka: 865 m
- a počasí: -3°C, polojasno

Dále uvádí reklamu, aktuality a nabízené služby: „Středisko zimních sportů Benecko je ideální pro rodiny s dětmi, začínající lyžaře, ale i náročnější vyznavače zimních sportů. Stále výborné podmínky pro lyžaře. V sobotu 20. 3. na lanovce zajímavý program, Krakonoš, dobové kroje, soutěže, grilování, sněhový bar, muzika. Parkování zdarma u dolní a horní stanice lanové dráhy.“ Tyto informace zahrnují vše, co potřebuje vyznavač běžeckého i sjezdového lyžování vědět. Zajímavý program je výhodou a určitě zaujme především rodiny s dětmi.

**D.** Charakteristika tohoto horského střediska je v této publikaci poměrně stručná. Autor uvádí, že Benecko je lyžařské a turistické středisko na západních svazích Předního Žalého (1018 m) sedm kilometrů severně od Jilemnice. Vzhledem k tomu, že je Benecko lyžařské středisko, je na místě zmínka o počtu sjezdovek a délkách

běžeckých tratí. Vzhledem k velkému počtu hotelů a jiných ubytovacích zařízení v této lokalitě by mne zajímala motivace autora při jejich výběru. Zřejmě finanční dostupnost, protože uvádí pouze hotely s nižší cenovou kategorií. Bohužel již nemusí být aktuální. Jako možnost výletu autor uvádí pouze vrchol Žalý. Mohl by se možná zmínit např. o historickém jádru Horních Štěpnic (zajímavá architektura tamních staveb) nebo návštěvě kaple sv. Huberta – zvoničky.

### **5.1.3. Rokytnice nad Jizerou**

**A.** Oficiální webové stránky Rokytnice nad Jizerou ([www.rokytnice.com](http://www.rokytnice.com)) působí zatím nejprofesionálněji. Dalo by se říci, že se prodávají nejlépe. Jsou vedeny ve 3 jazycích (česky, anglicky, německy). Na úvodní stránce na první pohled zaujme krásná panoramatická fotografie střediska a pod ní tabulka odkazů na nabízené služby (ubytování, restaurace aj.). V levém sloupci je rozcestník na odkazy o městě i dalších službách. Pod rozcestníkem je ještě předpověď počasí a různá ubytovací zařízení. V pravém odstavci se nachází ubytování Krkonoše, snímek info, který informuje o sjezdovkách, a kalendář akcí. Uprostřed najdeme různé aktuality a odkazy na články o Rokytnici. Na těchto stránkách jsou výborně spojené aktivity cestovního ruchu s aktivitami samotného města. Proto jsou stránky vhodné pro místní obyvatele i pro návštěvníky. Rokytnice nad Jizerou vyhrála první místo v anketě nejlepší zimní střediska České republiky, ve které rozhodovali čtenáři iDNES.cz, na čemž má výborná prezentace jistě nemalý podíl.

**B.** Na zadní straně mapy je o Rokytnici nad Jizerou, stejně jako u předchozích středisek, nejprve krátce z historie. Je připomenuto, že zde převažovalo sklářství a těžba, a že město vzniklo spojením osmi vesnic. V minulosti byly v Horní Rokytnici lázně. Dnes můžou návštěvníci navštívit kostel sv. Michala nebo secesní radnici, na které je 37 m vysoká věž, která slouží jako rozhledna. Dále mapa informuje o informačním středisku Správy KRNAP a zmiňuje se o sjezdovkách na Lysé hoře a Studené. V profilech pěších turistických tras najdeme Rokytnici na trase Kde se skáče daleko a běhá.

**C.** Dne 18. 3. 2010 nás pořad informuje o:

- množství sněhu na sjezdovkách: 70-130 cm
- množství sněhu mimo sjezdovky: 80 cm
- množství nového sněhu: 0 cm
- typu sněhu: fírn
- nadmořské výšce Rokytнице: 763 m
- a počasí: -1°C, polojasno

Dále uvádí reklamu, aktuality a nabízené služby: „Na Lysé hoře -2 stupně, vítr JV do 10 m/s. Lanovky, vleky a sjezdovky v Horních Domkách jsou v provozu. Dnes závody novinářů na Slalomáku, Skiareál Studenov ukončil provoz. V provozu vlek Hranice, Koupaliště. Vynikající podmínky, lyžování bez čekání. Snowpark, dětský park. Skibus po celé Rokytnici zdarma. Velkokapacitní parkoviště.“ Tyto informace nejsou příliš lákavé a chybí i nějaká výstižná upoutávka, která by zaujala. K tomu ještě sníh typu fírn, který není u lyžařů příliš oblíben. Tento den není pro Rokytnici příliš reprezentativní.

**D.** O zajímavých místech a aktivitách v Rokytnici nad Jizerou se autor zmiňuje překvapivě jen skromně. „Obec leží v malebném údolí, dominantu zde tvoří hřeben Studenova a Kotle, nejvyšším vrcholem je Lysá hora. Lokalita částečně spadá do oblasti Krkonošského národního parku. Zájemcům se nabízí množství turistických a hlavních hřebenových tras, v zimě pak sjezdování na Lysé hoře. Hlavní kulturní památkou Rokytnice je pozdně barokní kostel sv. Michaela z r. 1752 a stavby lidové architektury krkonošského typu.“ (POKORNÝ, 2005, s. 68). Na středisko velikosti Rokytnice nad Jizerou byl autor poněkud stručný. Dále zde zmiňuje pouze tři objekty na ubytování a informační středisko. Byly by vhodné návrhy na výlet, kulturní a sportovní vyžití, možnost zakoupení nějakého suvenýru, aj. Tyto náměty hrají důležitou roli při výběru střediska pro rekreaci a lyžařské středisko Rokytnice má co nabídnout.

#### 5.1.4. Harrachov

**A.** Internetové stránky města Harrachov ([www.harrachov.cz](http://www.harrachov.cz)) jsou na první pohled stejně dobře propagační, jako stránky Rokytnice nad Jizerou. Jsou vedeny ve 4 jazycích (český, polský, anglický a německý) a laděny do šedo-bílo-červené barvy. Na úvodní stránce jsou v pravém sloupci rychlé odkazy na rezervace ubytování, restaurace aj., v levém sloupci se nachází obvyklý rozcestník na odkazy typu historie, kultura, turistika, městský úřad atd. Uprostřed se vyskytují aktuality a různé akce v Harrachově a jeho okolí. Na této stránce zaujmou fotografie z webových kamer, které se obměňují každých pět minut. Stejně jako u Rokytnice jsou tyto stránky dobře provedené jak pro místní, tak pro návštěvníky.

**B.** O městě Harrachov je na zadní straně mapy oproti informacím o Benecku a Rokytnici nad Jizerou poměrně dostatek zajímavých upoutávek. Opět je nejprve zmíněna historie města a slavné jméno hraběte Ferdinanda Bonaventury Harracha, který založil ve městě sklárnu. Na tyto informace navazují tipy na návštěvu Sklářského muzea, Ski muzea, Šindelky s expozicí KRNAPu o lesnictví a myslivosti a Hornického muzea. Dalšími tipy jsou zde kostel sv. Václava, kaple sv. Alžběty, mamutí můstek pro lety na lyžích na Čertově hoře atd. Město Harrachov se také vyskytuje v profilech pěších turistických tras, ve kterých je hned dvakrát (trasa Podél Mumlavy k prameni Labe a Kde se skáče daleko a běhá rychle). I když Harrachov již nepatří mezi nejnavštěvovanější lyžařské areály, nabízí mnoho jiných atraktivních objektů, míst a aktivit, které bezesporu dokáží také zaujmout.

**C.** Dne 18. 3. 2010 nás pořad informuje o:

- množství sněhu na sjezdovkách: 120-190 cm
- množství sněhu mimo sjezdovky: 105 cm
- množství nového sněhu: 0 cm
- typu sněhu: vlhký
- nadmořské výšce Harrachova: 715 m
- a počasí: -3°C, oblačno

Dále nás informuje o provozní době a večerním lyžování, uvádí reklamy, aktuality a nabízené služby: „Ideální sněhové podmínky. Všechny sjezdovky otevřené. Lanovky v provozu 8-16 h. Večerní lyžování na Malém vleku do 20.00. 25.3. Akce TREFA= sleva 23% na denní lístek. Od 15.3. ceny vedlejší sezóny. Atrakce pro děti a dospělé. Největší sněhový hrad v Čechách a Slovensku najdete v Harrachově.“ Z těchto informací je vidět, že Harrachov nabízí jiné zajímavosti, než mají ostatní zkoumaná střediska. Akce TREFA či sněhový hrad jsou velkým lákadlem, navíc se zde drží nejvíce sněhu, a proto si Harrachov dokáže své příznivce udržet.

**D.** V tomto průvodci najdeme o městě Harrachov typicky známé informace, jako je historie sklárny či lyžování a všude zmiňovaný hrabě Harrach, po kterém má město své jméno. Autor se zmiňuje o mamutím můstku na Čertově hoře, díky kterému je město známé, ale zároveň zdůrazňuje, že se snaží přilákat i jinými aktivitami především na období letní sezóny. U tohoto střediska autor vhodně zmiňuje pamětihodnosti a muzea, kterými se na rozdíl od jiných lyžařských destinací může Harrachov pyšnit. Na tyto tipy může autor přilákat návštěvníky, kteří se příliš nevěnují aktivnímu sportu. U tipů na ubytování je na místě raději vyhledat internetové stránky, protože nabídka již není po pěti letech aktuální.

## **5.2. Informovanost klientely**

Ke zjištění informovanosti potenciálních klientů turistického regionu byl použit dotazník na téma: Co vím o západních Krkonoších. Cílem dotazníku bylo zjistit hloubku informovanosti klientů a zároveň popularitu středisek západních Krkonoš, což souvisí především s jejich prezentací v médiích (viz předchozí). Ve všech ohledech vítězí město Harrachov, které se vyskytovalo i v odpovědích souvisejících s jinými středisky.

### **Otázky:**

1. **Nejvyšší hora západních Krkonoš je:** možnost A: Lysá hora, možnost B: Kotel a možnost C: Čertova hora.

Tuto otázku zodpovědělo správně pouze 15 % dotázaných. Většina volila možnost C: Čertova hora, kterou si pravděpodobně všichni spojují s Harrachovem vzhledem k odpovědím u otázky 7.

**2. Která rostlina je ve znaku Krkonošského národního parku?**

Správnou odpověď hořec tolitovitý (stačilo pouze hořec) vědělo 45 % dotázaných. Je zajímavé, že odpověď znají hlavně lidé ve věku 30 let a více.

**3. Jak se jmenuje pohádková postava, strážce Krkonoš?**

Krkonoše zná téměř každý, což potvrdilo i 95 % správných odpovědí na tuto otázku.

**4. Vyjmenuj 2 a více lyžařských středisek západních Krkonoš.**

Na tuto otázku umělo odpovědět 90 % dotázaných. Nejčastěji bylo uvedeno středisko Harrachov, poté Rokytnice nad Jizerou, Vítkovice, Paseky nad Jizerou a Benecko.

**5. Ve kterém městě se konají mezinárodní závody v klasických lyžařských disciplínách, zejména ve skocích na lyžích?**

Město Harrachov a jeho skokanské můstky zná až 85 % dotázaných.

**6. Jak se jmenují vodopády nacházející se asi 1km od tohoto města?**

Tuto otázku zodpověděli převážně ti, kteří měli správně i tu předchozí. Mumlavské vodopády odpovědělo 75 % dotázaných.

**7. Kde najdeme nejdelší sjezdovku v Čechách?**

Nejdelší sjezdovka v Čechách se nachází v Rokytnici nad Jizerou, což vědělo pouze 25 % dotázaných. Většina odpovídala Harrachov, Čertova hora.



## **6. Turistická infrastruktura západních Krkonoš**

Jak uvádí Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (2002), pro rozvoj a udržitelnost turistické návštěvnosti je důležitá dostatečná turistická infrastruktura. Do této oblasti můžeme zařadit jak veřejnou dopravu a motoristické trasy, tak i lanovky, sjezdovky, lyžařské běžecké trasy, turistické trasy, cyklotrasy atd. Pro udržení návštěvnosti v každém horském středisku, je tato oblast nejdůležitější.

### **6.1. Cykloturistické trasy**

V Programu rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (2002) uvádí, že cykloturistický trasy neboli trasy terénní vedou především po polních a lesních zpevněných cestách (po horších účelových komunikacích). Tyto trasy jsou značeny pásovými a tvarovými značkami jako je tomu u pěších tras, ale mají ještě žluté upozorňovací pruhy. Západní část Krkonošského národního parku má navíc specifické značení tras pro horskou cykloturistiku, které je vyhotoveno na dřevěných gravírovaných tabulkách. Na těchto tabulkách je vyobrazen cyklista na kole na nakloněné rovině s číslem trasy. Číslo tras jsou evidována Správou KRNAPu.

Dostane-li se nám do rukou Turistická mapa Krkonoše (PETERA, 2007), najdeme v ní seznam tras Správy KRNAP, ve kterém je přes 12 takovýchto tras pro region západní Krkonoše. Nejvíce je zde zmiňován Harrachov, poté také Benecko, Rokytnice nad Jizerou a Vítkovice. Podle zmíněného zdroje jsou tyto trasy vhodné pro širokou veřejnost pro rekreační a sportovní využití jízdou na kole. Turisté mohou poznávat krajinu, přírodní, kulturní i historické památky takovým způsobem, při kterém jsou maximálně možně omezeny nepříznivé vlivy a ohrožení silničním provozem.

## **6.2. Naučné a exkurzní stezky**

### **1. Naučná stezka „Jilemnice známá neznámá“**

Podle oficiálních webových stránek města Jilemnice (2003-2010) je tato trasa jednou z těch málo náročných. Je to spíše procházka po malebném městě Jilemnice a jeho blízkém okolí. Stezka je dlouhá 7,5 km a seznámí návštěvníky s krásami a zajímavostmi tohoto města. Trasa nabízí například rodný dům Jaroslava Havlíčka, vyhlídku na Kozinci, zámecký park, kostel sv. Vavřince, Šaldův statek atd.

### **2. Cesta hraběte Jana z Harrachu („Harrachova cesta“)**

Podle Petery (2007) byla tato cesta vybudována roku 1876 na příkaz majitele jilemnicko-branského panství Jana z Harrachu, po kterém je rovněž pojmenována. Vede Labským dolem přes Labskou louku a Mumlavským dolem do Harrachova. Trasa je dlouhá téměř 19 km a je značena modře.

### **3. Cesta česko-polského přátelství**

Jak je uvedeno v Programu rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (2002), tato cesta vznikla roku 1962. Na území Libereckého kraje má jen své začátky. Vede z rozcestí pod Tvarožníkem k hlavnímu pohraničnímu hřebenu Krkonoš přes Sněžné jámy, Mužské a Dívčí kameny a další vrcholy až na Pomezní Boudy ve východních Krkonoších. Tato trasa je značena červeně a vede střídavě po české a polské straně Krkonoš.

### **4. Cesta Jana Buchara („Bucharova cesta“)**

Podle Programu rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (2002) je tato trasa pojmenována po propagátoru české turistiky a lyžování Janu Bucharovi, který se narodil v Mříčné u Jilemnice. Trasa je značena červeně a vede z Jilemnice, přes Zákoutský vrch, Kotelskou vyhlídku, Benecko, Přední a Zadní Žalý, Rovinky, Horní Mísečky, Krkonoš, Labskou boudu až k prameni Labe, kde je Bucharova pamětní deska. Trasa tedy vede částečně v Libereckém kraji a částečně v kraji Královéhradeckém.

### **6.3. Lyžařské turistické trasy a závodní běžecké tratě**

Podle Programu rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (2002) jsou v mapách KČT upravené běžecké trasy vyznačeny smluvenou značkou, na které je lyžař ve žlutém poli a černém čtverci postaveném na koso. V zimním období jsou v Krkonoších upravovány běžecké trasy zejména v okolí nejvýznamnějších horských středisek. Harrachov nabízí dva okruhy závodních tratí v délce 7,5 km a přibližně 110 km dalších tratí, které jsou propojeny s trasami areálu Pod Dvoračkami v Rokytnici nad Jizerou. V Harrachově se také nachází biatlonový stadion. Velice významná je zde trasa Krkonošská lyžařská magistrála, která vede celým pohořím z Harrachova přes Mumlavský důl, Voseckou boudu, Labskou boudu, Krkonoš až do východních Krkonoš přes Špindlerův Mlýn, Jánské Lázně až na Pomezní Boudy. Další lyžařské turistické trasy nabízí např. Jilemnice, kde se upravuje 12,5 km dlouhá trasa „Buď fit“ vedoucí napříč Jilemnickem nebo běžecký areál Hraběnka nabízející 20 km lyžařských běžeckých tratí.

### **6.4. Lanovky, vleky a sjezdovky**

Využití sjezdových tratí (sjezdové lyžování a snowboarding) je hlavní náplní trávení volného času v zimní části sezóny. Západní Krkonoše mají díky příznivým klimatickým i orografickým podmínkám řadu lyžařských středisek, které nabízejí aktivity a služby, díky kterým si drží mnohá prvenství v rámci celé ČR. (Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje, 2002)

#### **6.4.1. Harrachov**

Podle Programu rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (2002) je Harrachov světoznámé středisko nacházející se v nejzápadnějším cípu Krkonoš. Nabízí dvě lanové dráhy a dva vleky, které obsluhují sjezdové dráhy všech obtížností v celkové délce kolem 7 km. Všechny tyto sjezdovky se řítí z Čertovy hory na severních a severovýchodních svazích. Svůj věhlas město získalo především díky skokanským

můstkům, zejména mamutímu můstku pro lety na lyžích. Také se zde pravidelně konají závody Světového poháru v různých lyžařských disciplínách.

Turek (2007) říká, že černá sjezdovka z Čertovy hory nad Harrachovem byla a stále zůstává jednou z nejprudších a nejtěžších tratí v Česku. Tato sjezdovka rozhodně není pro malé děti a bojácnější lyžaře. Popularitu zdejšího střediska dokládá i fakt, že se zde o víkendech na sedačkovou lanovku čekají více jak půlhodinové fronty.

#### **6.4.2. Rokytnice nad Jizerou**

Jak je uvedeno v Programu rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (2002), toto středisko se rozděluje na několik areálů. Areál Horní Domky, Modrá hvězda a Studenov nabízejí svezení pro všechny typy sjezdařů a zdatností.

Podle Turka (2007) zažijí lyžaři v Rokytnici nejdelší svezení v Česku. Čtyřsedačková lanovka je vyveze až nad hranici lesa na červenou FIS. Je to jedna z nejkrásnějších a především nejdelší sjezdovka v Česku (okolo 3 km). Zároveň se zde sjezdaři dostanou nejvýše v Čechách, až do výšky 1312 m n. m. Na výběr jsou zde také další sjezdovky, které nejsou prudké a jsou tak vhodné pro začátečníky (Modrá hvězda a Sacharovka), jsou náročnější (Udatný a Zlatá podkova) nebo jsou vhodné pro rodiny s dětmi (Studenov).

#### **6.4.3. Paseky nad Jizerou**

Toto středisko je podle Programu rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (2002) vhodné pro lyžaře střední a nižší zdatnosti. Bohužel je nevýhodou jihovýchodní orientace svahu.

#### 6.4.4. Jablonec nad Jizerou

Středisko zde upoutá především sjezdovkami na severních svazích Tříčského vrchu. Nabízí 2 vleky a 3 sjezdovky nízké a střední obtížnosti v délce cca 3,0 km, jak je k tomu v Programu rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (2002).

Dalšími významnými krkonošskými středisky jsou zde např. Benecko, Vítkovice, Vysoké nad Jizerou, Jilemnice aj. Blíže viz tabulka.

**Tabulka 5: Hlavní skiareály západních Krkonoš**

<b>Středisko</b>	<b>Nadm. výška (m n. m.)</b>	<b>Délka sjezdovek (km)</b>	<b>Počet vleků</b>
Rokytnice - Horní domky	630-1312	10,4	7
Rokytnice - Modrá hvězda	580-600	1,2	4
Rokytnice - Studenov	550-933	3,2	12
Harrachov	630-1020	6,9	3
Jilemnice	500-600	1	1
Vítkovice - Aldrov	733-860	2,5	1
Jablonec nad Jizerou	500-550	3	2
Benecko	610-870	2,5	8
Paseky	620-860	10	4
Vysoké nad Jizerou	620-700	5	4

Zdroj: Turek, 2007.

#### 6.5. Osobní terénní průzkum

- **Trasa 1. Krkonoše v Libereckém kraji:**

Harrachov sklárna – Anenské údolí – lanovka – Šindelka – Mumlavské vodopády – Harrachova cesta – Harrachov.

- **Trasa 2. Krkonoše v Královéhradeckém kraji:**

Luční bouda – Weberova cesta – Bouda u Bílého Labe – cesta Holmanka – Špindlerova bouda.

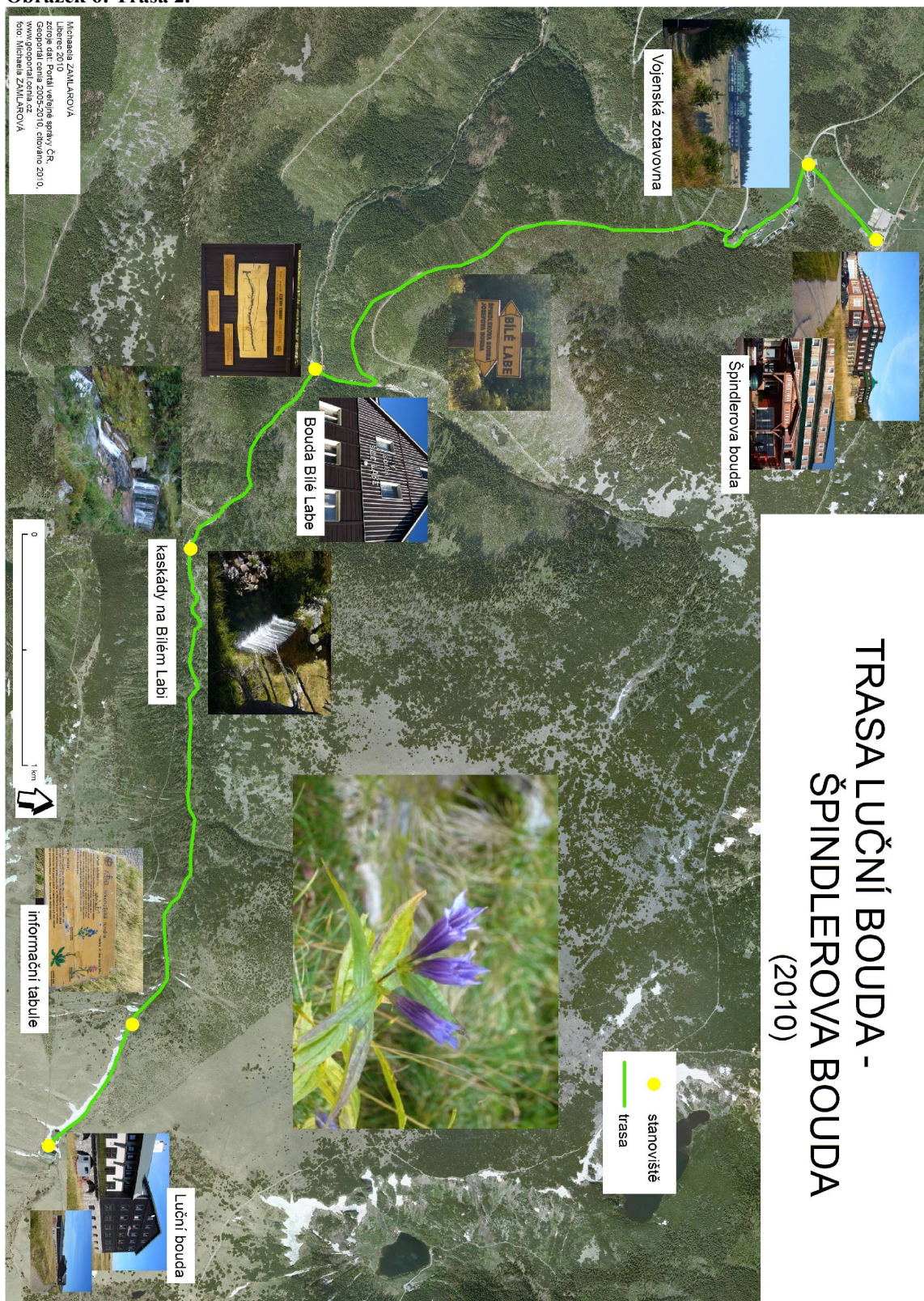


Obrázek 5: Trasa 1.





Obrázek 6: Trasa 2.



Z terénního průzkumu těchto tras vycházejí následující poznatky:

Město Harrachov poskytuje na každém rozcestí orientační a naučné tabule a ukazatele. Hojně se zde vyskytují stánky s občerstvením či upomínkovými předměty. Město je zavaleno obchody pro návštěvníky především s lyžařskými potřebami na úkor obchodů potřebných pro život místních. Na volných místech najdeme vietnamské spoluobčany se svými tržnicovými obchůdky. Město se skládá převážně z drobných pensionů až honosných hotelů, restaurací nabízející typické krkonošské až cizokrajné asijské pokrmy. Turistické cesty jsou značené, upravené a na nebezpečných místech opatřené zábradlím. Tato cesta je vhodná i pro rodiny s dětmi.

Turistická trasa 2. z Luční boudy na boudu Špindlerovu je oproti Harrachovu nedotčena propagačními tabulemi či službami pro turisty. Jediná možnost občerstvení je na zmíněných boudách, které mají omezené zásoby. Vše je zde ovlivněno ochranou prvního pásma národního parku. Nevýhodou jsou velké návaly návštěvníků, kteří si dali za cíl nejvyšší horu ČR. Cesty jsou hůře značené kvůli nedostatku orientačních prvků v krajině a méně upravované. Pro některé návštěvníky může být tato cesta náročná až nebezpečná.



## Závěr

V této práci jsou shrnuty poznatky o území západních Krkonoš a jeho rozbor z hlediska cestovního ruchu. Silnou stránkou tohoto regionu jsou především výborné přírodní předpoklady, které zaručují udržení a další vývoj cestovního ruchu. Dále jsou tyto předpoklady doplněny turisticky atraktivními městy, zejména městy Harrachov a Jilemnice. Nesmíme ani zapomínat na dobré základy turismu díky dlouholeté tradici, z čehož lze také vytěžít. Další výhodou západních Krkonoš je malá část území zasahujícího do 1. zóny Krkonošského národního parku, který je hlavním omezujícím faktorem dalšího rozvoje turismu. Harrachov a Rokytnice nad Jizerou leží v ochranném pásmu, a proto není jejich činnost nějak razantně omezena. V rámci Libereckého kraje i celé ČR mají západní Krkonoše nejvyšší podnikatelskou aktivitu. Cestovní ruch je v této oblasti hlavním zdrojem příjmů, a proto ovlivňuje životy všech obyvatel. Jeho vliv na společnost jsme mohli vyzorovat z průzkumu ve městě Harrachov, který se zakládal především na práci v terénu. Dochází zde k rozporu mezi potřebami místních obyvatel a záležitostmi cestovního ruchu. Bohužel se ukázalo, že ve většině případů záleží na samotných aktérech. V práci byla dále zhodnocena nabídka turistické infrastruktury a propagace středisek v médiích. V těchto oblastech vyhrávají střediska Harrachov a Rokytnice nad Jizerou, čemuž jistě přispívá již zmíněná lokace pouze v ochranném pásmu. Při terénním průzkumu tras v západních a východních Krkonoších se nám toto pravidlo také potvrdilo. Dále se ukázalo, že slabou stránkou je především vybavenost středisek. Srdce západních Krkonoš Harrachov hraje ve většině oblastech cestovního ruchu hlavního aktéra. Přitom zde chybí některá sportovně-rekreační a kulturní zařízení, která lákají návštěvníky do východních Krkonoš. Plusem do budoucna je nově vypracovaný strategický plán rozvoje, který podává návrhy na zlepšení. Bude-li přibývat takovýchto návrhů i v ostatních městech, nemusíme se úpadku v tomto turistickém regionu obávat.

## Seznam literatury

1. ČIHAŘ, M. (2002): *Naše hory*. Praha: Cesty, 278 s. ISBN 80-7181-760-0.
2. DEMEK, J., MACKOVČIN, P. (2006): *Hory a nížiny: Zeměpisný lexikon ČR*. Brno: AOPK ČR, 582 s. ISBN 80-86064-99-9.
3. FLOUSEK, J. a kol. (2007): *Krkonoše. Příroda, historie, život*. Praha: Baset, 864 s. ISBN 978-80-7340-104-7.
4. GALVASOVÁ, I. a kol. (2003): *Program rozvoje cestovního ruchu turistického regionu Krkonoše*. Brno: GaREP, 117 s.
5. GALVASOVÁ, I. a kol. (2008): *Průmysl cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 264 s. ISBN 978-80-87147-06-1.
6. HOUDEK, K. a kol. (2009): *Návrh Strategického programu rozvoje města Harrachov*. 95 s.
7. JIŘIŠTĚ, L. Management nelesních ekosystémů – realizace plánu péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo. *Opera corcontica*, 37, 2000, s. 563–570.
8. KUČA, K. (1997): *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 2. díl, H-Kole*. Praha: Libri, 938 s. ISBN 80-85983-14-1.
9. MARTIN, K. (1959): *Kronika města Harrachov*. 296 s.
10. PELÍŠEK, J. Půdy Krkonošského národního parku. *Opera Corcontica*, 11, 1974, s. 7-35.
11. PETERA, J. (2007): *Krkonoše. Soubor turistických map 1: 50 000*. 5. vydání. Praha: TRASA, ISBN 978-80-7324-149-0.
12. POKORNÝ, P. (2005): *Liberec, Jizerské hory, Západní Krkonoše*. Praha: Jan Vašut, 126 s. ISBN 80-7236-385-9.
13. POTOCKI, J. (2004): *Rozwój zagospodarowania turystycznego Sudetów. Od połowy XIX wieku do II wojny światowej*. Jelenia Góra: PLAN.

14. Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje: analytická část. Brno: GaREP, 2002.
15. QUITT, E. (1971): *Klimatické oblasti Československa*. Brno: Geografický ústav ČSAV, 73 s.
16. TUREK, J. (2007): *Krkonoše: 31 tipů, kam na výlet*. Praha: Grada, 117 s. ISBN 978-80-247-2025-8.

## Další zdroje

1. *Správa Krkonošského národního parku* [online]. 2010 [cit. 2010-04-10]. Strategie péče o lesní ekosystémy. Dostupné z WWW: <[http://www.knap.cz/index.php?option=com\\_content&task=category&sectionid=25&id=93&Itemid=117](http://www.knap.cz/index.php?option=com_content&task=category&sectionid=25&id=93&Itemid=117)>.
2. *Rokytnice nad Jizerou* [online]. 2010 [cit. 2010-04-12]. Oficiální stránky města. Dostupné z WWW: <<http://www.rokytnice.com/>>.
3. *Město Harrachov* [online]. 2010 [cit. 2010-04-12]. Oficiální stránky města. Dostupné z WWW: <<http://www.harrachov.cz/>>.
4. *Infocentrum Flora* [online]. 2007 [cit. 2010-04-12]. Benecko. Dostupné z WWW: <<http://www.benecko.com/>>.
5. *Jilemnice* [online]. 2003-2010 [cit. 2010-04-12]. Oficiální stránky města. Dostupné z WWW: <<http://www.mestojilemnice.cz/>>.
6. *HolidayInfo* [online]. 1996-2009 [cit. 2010-03-18]. Panorama. Dostupné z WWW: <<http://www.holidayinfo.cz/zima/mapa.php?lang=1&ro=1&cntry=1&rg=0&loc=0&cat=7>>.
7. Městský úřad Harrachov, 2010.

## Seznam obrázků

Obrázek 1: Vymezení regionu.....	19
Obrázek 2: Množství ubytovacích zařízení.....	30
Obrázek 3: Zonace KRNAPu.....	34
Obrázek 4: Počet pokojů.....	46
Obrázek 5: Trasa 1.....	62
Obrázek 6: Trasa 2.....	63

## Seznam tabulek

Tabulka 1: Zonace KRNAPu a biosférické rezervace Krkonoše v Libereckém kraji....	36
Tabulka 2: Současná struktura klientely podle národností - sezóna zimní.....	42
Tabulka 3: Současná struktura klientely podle národností - sezóna letní.....	42
Tabulka 4: Statistika bytů a domů.....	45
Tabulka 5: Hlavní skiareály západních Krkonoš.....	61

## Seznam grafů

Graf 1: Podíl EAO na celkovém počtu.....	44
Graf 2: Rozdělení EOA.....	44